

DUHOVNO
ŽIVLJENJE

IZREKI O UČENJU IN ZNANJU

Žalosten je tak učenec, ki ne prekosi svojega učitelja. (Leonardo da Vinci)

Ne misli, da si dober, če si najboljši med najslabšimi. (Latinski pregovor)

Nekje v nekem kotičku svojih src smo še vedno vsi učenci. (Tagore)

Učenje brez razmišljanja je prazno, razmišljanje brez učenja nevarno. (Lao Ce)

Učitelj mora pritegniti otroška srca s svojo naklonjenostjo, s prijateljskim odnosom in z ljubeznijo do otroka. (Komensky)

Kdor uči novo, s tem obnavlja staro, ga lahko smatramo za učitelja. (Konfucij)

Ne učimo se za šolo, marveč za življenje. (Seneka)

Otroci, zdaj se kar največ naučite! Na stara leta se ne boste nič več naučili. (Pfeffel)

Učenje je luč. (Japonski pregovor)

To, kar vemo, je kapljica, to, česar ne vemo, je morje. (Newton)

Polovično znanje je nevarnejše od neznanja. (Bolivijski pregovor)

Ponavljjanje je mati znanja. (Latinski pregovor)

Kdor ni zvedel tega, kar sem jaz, naj mi ne daje sveta. (Sofokles)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

Prebrana beseda naj postane življenje!

Kot zvest prijatelj in moder svetovalec prihaja „Duhovno življenje“ vsak mesec v naše domove. Ohranja nam versko in narodno zavest, nas povezuje v lepo slovensko in krščansko družino in vodi do srečnega cilja.

Se zavedamo njegovega poslanstva? Ga spravljamo v življenje?

Fant in dekle, mož in žena, vsi dobivamo v njem odgovore na važna vprašanja.

Pisana beseda „Duhovnega življenja“ nam razodeva rast in potrebe Cerkve, nam predočuje bistvo naše vere, ki je v spoznanju, zaupanju in ljubezni do Boga. Spominja nas dolžnosti, ki jih imamo kot kristjani vsak v svojem stanu tudi do svojega bližnjega, in nam daje duhovno oporo, ki jo potrebujemo v verskih dvomih in raznih težavah.

Vsakdanji opravki in naše okolje nas raztresajo in spravljajo v prazno životarjenje. Potrebno je, da si z bogastvom pisane besede „Duhovnega življenja“ osvežujemo krščansko in slovensko miselnost ter si gradimo načelnost, ki nas oblikuje v lepo krščansko osebnost.

Kakor se nam pri uživanju hrane presnavlja vse v kri, ki se pretaka po naših žilah, prav tako mora branje — naša duhovna hrana — prevzeti našo dušo, da bo odsevala vrednote, ki jih je dobila pri prebiranju „Duhovnega življenja“.

Anica Šemrov

Čestitki ob zlatem jubileju Duhovnega življenja

TEDNIK SVOBODNA SLOVENIJA JE ZAPISAL V SVOJI
ŠTEVILKI 20/1983:

Kaj pomeni izdajanje revije v zdomstvu, vedo le tisti, ki se ukvarjajo s slovenskim tiskom, še celo v današnji gospodarski stiski. Koliko naporov urednikov pri iskanju sodelavcev in koliko truda sotrudnikov pri pisanju člankov, koliko predhodnega študiranja in koliko težav pri zbiranju gradiva za razprave, pa tudi koliko tveganja pri založnikih in obupanja urednikov, preden pride časopis v roke bralcem! In te skrbi naj slede vsak teden, vsak mesec, vsako leto... da, celo desetletje... vseh petdeset let! Pol stoletja! Koliko nuje in muje! In vse to je doživela izseljenska verska revija **Duhovno življenje**, doživela in preživela, in danes izhaja na prvi strani, obdano z zasluženim lovorjevim vencem! Celo leto je namenjeno njenemu zlatemu jubileju!

Ponaša se s svojim delom in vztrajnostjo kot najstarejša revija v slovenskem argentinskem zdomstvu. Vsa naša skupnost se ji s priznanjem pridružuje s hvaležnostjo in samozavestjo, da je tudi zasluga te skupnosti, da je našla v sebi, le iz vere in narodne zavesti toliko moči, da je zamislila, ustvarila in vzdrževala to nenehno kulturno delo brez tujih pomoči, najmanj državnih vseh vrst.

Svobodna Slovenija pa še posebej iskreno čestita k tej visoki obletnici te revije, prve takšne med nami.

Ustanovitev, ohranitev in njena življenjska pot je tako zanimiva in pestra, da bomo v naslednjih številkah objavili zgodovino revije v glavnih potezah do zlatega jubileja, z željo, da bi še daleč... daleč... od zlatega jubileja skrbela za poglobitev našega duhovnega življenja.

Svobodna Slovenija

ZVEZA SLOVENSkih MATER IN ŽENA PA JE POSLALA
UREDNIŠTVU NAŠE REVIJE SLEDEČE ČESTITKE:

Zveza slovenskih mater in žena Vam, gospod urednik, in vsem sodelavcem „Duhovnega življenja“ iz srca čestita k petdesetletnici spoštovane in za Slovence prepotrebne revije. Naj Vam Bog dá še veliko moči in zdravja, da boste še naprej požrtvovalno skrbeli za revijo, Bogu v čast in nam, Slovencem, v korist!

Zveza slovenskih mater in žena

Tombolska prireditev naše revije ob njenem zlatem jubileju v nedeljo 3. julija. Pred začetkom tombole je z odra dvorane Slovenske hiše pozdravil udeležence izdajatelj revije in njen odgovorni urednik delegat msgr. Orehar.

Naša zahvala

„Duhovno življenje“ se zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so pripomogli k uspehu letošnje tombole:

1. Darovalcem in nabiralcem dobitkov in denarnih prispevkov v tombolski sklad;
2. kupcem in prodajalcem tombolskih tablic;
3. udeležencem na tomboli;
4. vsem, ki so pripravljali tombolo na en ali drug način. Fantom in dekletom za postrežbo na prireditvi. Gospem in gospodičnam za izvrsto pecivo!

VSEM BOG PLAČAJ!

Tombola „Duhovnega življenja“

V nedeljo 3. julija je bila odigrana že III. tombola naše revije, ki letos obhaja svojo 50-letnico neprekinjenega izhajanja. Prav v znamenju tega jubileja so prireditelji vršili časopisno propagando, nabirali dobitke in prosili denarne prispevke v tombolski sklad. Njih želja je bila prav ta: v jubilejnem letu naj bo tombola bogatejša v dobitkih, zato pa naj se tudi proda večje število tombolskih tablic.

Prireditve se je začela ob treh popoldne z zahvalno sv. mašo v cerkvi Marije Pomagaj. Msgr. Anton Orehar je v pridigi nakažal, komu smo dolžni zahvalo: Najprej Bogu, ki je začetnike navdihnil za izdajanje revije in jih pri tem podpiral, da so vztrajali. Hvaležni pa moramo biti tudi vsem tistim, ki so z urejanjem, pisanjem, razpošiljanjem, raznašanjem in tudi s svojim naročanjem pripomogli, da „Duhovno življenje“ izhaja še danes.

Po bogoslužnem opravilu v cerkvi so rojaki, zbrani iz vseh delov Velikega Buenos Airesa, zasedli prostore ob mizah v lepo opremljeni dvorani, potem, ko v njej ni bilo več prostora, pa v salonu pred dvorano in na balkonu. Po pozdravu in zahvali msgr. A. Oreharja vsem prisotnim v dvora-

ni, je pristopil k mikrofону Lojze Rezelj — že kar uradni tombolski napovedovalec in komentator — in po kratkih navodilih za pravilno igranje začel s klicanjem števil. Na okusno pripravljeni razstavi dobitkov je čakalo tiste, ki se jim je letos nasmehnila sreča, 204 kvatern, 184 činkvinov in 70 tombol. Glavni dobitek — barvni televizor znamke Philips — je zadela družina Ivana Makovca. Med igranjem tombole so dekleta in fantje skrbeli, da gostom nista manjkala po mizah jedača in pijača.

Letošnja tombola je izredno zadovoljivo uspela. Ne samo zato, ker so pošle tombolske tablice, ampak predvsem zato, ker je dosegla moralni uspeh. Udeleženci tombole so opazili, s kakšno ljubeznijo je bila pripravljena, zato so se na njej dobro počutili in zvečer vračali domov zadovoljni. Prijatelji in znanci so preživeli lepo popoldne v pravem družinskem vzdušju. V podzavesti pa s toplo mislijo, da s svojo prisotnostjo in sodelovanjem na prireditvi igraje podprejo naš tisk, svobodni in verski slovenski tisk, ki je vreden in potreben vse naše materialne in duhovne podpore in ki bo obstajal med Slovenci v Argentini toliko časa, dokler bomo sami hoteli.

Nadvse skrbno pripravljene prireditve naše revije se je udeležilo toliko rojakov, da so veliko dvorano in vežo Slovenske hiše napolnili do zadnjega kotička. Pokupili so vse tablice in s svojo prisotnostjo in igranjem pokazali svojo naklonjenost reviji DŽ in našo slovensko versko revijo v Argentini moralno in gmotno podprli.

Tombolska prireditev DŽ je bila obenem prijetna družabna prireditev. Prijateljska družba, napeto igranje in bogati številni dobitki ter prijazna postrežba so omogočili, da je nedeljski popoldan potekel v najlepšem razpoloženju.

Sprava v svetem letu

1. Cerkev — kraj sprave. Sprava je integralni del odrešenja. Odrešenje je notranja bistvena vsebina Cerkve. Združena s pokoro in obnovo je sprava „stalna drža Cerkve“. Po Kristusovem zgledu Cerkve spravo oznanja in uresničuje. Tako je Cerkev resnično kraj ali mesto sprave. V svetem letu naj bodo tudi naše cerkve v župnijski skupnosti kraj in simbol sprave.

Gotovo velja: Kjer je Cerkev, tam je sprava. Pa tudi narobe je mogoče trditi: Kjer je sprava, se začinja Cerkev.

2. Sprava s seboj. Pri tem gre za podobo, saj v spravi s seboj nekako stopi drugi meni naproti. Šele v veri sprejemam sebe. Tako najdem sebe, odkrijem red in vem, kje sem. Sprejemati moram tudi preteklost: svoje življenje, svoj poklic, svoje dolžnosti, svoje težave, slabosti in grešnost. Odstranim obtoževanje Boga in sprejemam sebe tudi v odnosu do bližnjega. Različna pisma mladih nam odkrivajo, v čem težko človek sebe sprejema (nezadovoljstvo s seboj, s svojim položajem, v občutku manjvrednosti, v nevoščljivosti do drugih). Kristjan se zave svojega neponovljivega mesta v božjem načrtu. Tudi v današnjem tempu življenja se mora človek notranje uravnovesiti in se ob negativnih platih svojega življenja zavesti svojih dobrih strani, da se jih veseli.

3. Sprava z bližnjim. V tej spravi

ima družina pomembno mesto, vendar ne samo v njenih medsebojnih odnosih. Družina uči presojeti dogajanja v življenju z drugimi ljudmi, jih prečistiti in tudi nositi. Če družina izgubi to svoje mesto, človek navadno nima oseb, s katerimi bi preverjal svoje ravnanje. Otrok v družini dobiva zavest, da sprava in odpustanje ni slabost, ampak zahteva veliko notranje moči in veličine. Pomembna je pri tem sprava s sosedi in sodelavci, ker je tu mnogo sovraštva. Treba je poravnati zastarane račune in odpraviti brezbriznost do človeka. Kadar človek stoji „pred zaprtimi vrati“ svojih bližnjih, mora znati v spravi nositi tudi to breme. Kdor živi spravo, zna nositi tudi križ, ki ga še ni mogoče spremeniti v razumevanje, dobroto...

4. Sprava z Bogom. Bog daje pobudo za spravo, saj brez milosti ni sprave. Ovire za to spravo so: pomanjkanje zavesti grešnosti, ideološki in komercialni materializem s svojo psihologijo, ki zanikuje krivdo in se postavlja v vlogo odrešiteljice. Ljudem je treba odkrivati slabe posledice greha. Sprava z Bogom je v resnici osvoboditev in praznovanje, ne slabost. Zlasti pri verouku je treba modro in v skladu s starostjo otrok buditi zavest grešnosti, da nikomur ne pohabimo vesti.

(Ljublj. škofijski pastoralni svet)

Namen Apostolstva molitve za september

Splošni: Da bi bilo več učinkovitega izobraževanja odraslih.

Po priporočilu škofovske sinode je papež Janez Pavel II. poudaril o odraslih:

1. Odgovorni so za družbeno in javno življenje in zato potrebujejo moderno duhovnost.

2. Morajo biti vzgojitelji mlajših generacij in morajo jim dajati dober zgled.

3. Vplivni so in vodijo svet, v katerem naj bi vsak živel svojo vero.

4. Ne smejo se zadovoljiti s tem, česar so se naučili v mladosti, ampak potrebujejo zrelo duhovnost.

Marsikdo bo moral spremeniti svojo predstavo o katezezi, če bo hotel razumeti pomen molitvenega namena Janeza Pavla II.; saj navadno mislimo, da je kateheza le učenje verouka otrok. Papež pa je poudaril v svojem zgodovinskem dokumentu „Catechesi tradendae“ iz leta 1979, da je kateheza izobraževanje v veri, da bi ljudje mogli zaživetj polnost krščanstva. Zato je namen kateheze odraslih poglobljanje vere in vzgoja Kristusovih učencev s sistematičnim spoznavanjem njegove osebe in njegovega sporočila; je prebujanje krščanske

zavesti in življenja iz korenin vere, ki jih je z birmo v nas zasadil Sv. Duh.

Kateheza ne sme biti ločena od življenja, ampak povezana z njim. Seveda ne smemo uporabljati lekcij za otroke pri odraslih; zanje je potrebna posebna vzgoja, v povezavi z družinskim življenjem, v različnih skupnostih krajevnne Cerkve, ob raznih priložnostih pri delu in v prostem času, na posebnih tečajih, pri pripravi na zakramente. To delo more biti spontano ali organizirano, v obliki predavanj ali dialogov, individualno ali v skupinah (n. pr. zakonskih parov), na domovih ali v odmaknjenih krajih; povsod nas čaka Sv. Duh, da se mu odpremo.

O papeževem priporočilu moramo globlje razmišljati, da bi ga bolje razumeli. Krščansko oblikovanje osebnosti zahteva sistematično katehezo, ki vključuje vse silnice krščanskega življenja, ki živi iz teorije in iz prakse, ki zaobjema zemeljsko in večno življenje. Povezana pa mora biti tudi z liturgijo in z zakramentalnim življenjem.

Pristni elementi naše duhovnosti naj ne bodo samo naša privatna last, ampak izhodišče za naše katehetsko poslanstvo. Tako ne bomo ostali nekje skriti in ločeni, ampak

bomo opravljali pozitivno službo v Cerkvi in v svoji okolici.

B. P.

Misijonski: Da bi Cerkev v Maleziji uživala versko svobodo.

Malezijska zveza obsega zahodno Malezijo z dvanajstimi državami in vzhodno z dvema. Dežela meri 329.000 km² in šteje 13 milijonov prebivalcev. Je mozaik različnih ras in etničnih skupin, od katerih so glavne: malajska 50%, kitajska 35% in indijska 10% prebivalstva, ostalo so plemenske skupine in evroaziati.

Rasne razlike pogojujejo tudi verske: 53% vseh prebivalcev je muslimanov, 28% budistov, 7% hinduistov in 2,5% kristjanov. Zaradi te raznolikosti pride pogosto do ostrih sporov in nasprotovanj. Leta 1969 je gverilska vojna med malajsko in kitajsko skupino terjala 400 človeških žrtev.

Dežela je naravno bogata in se zato ekonomsko hitro razvija. Vlada si prizadeva za edinost in mirno sožitje. Cerkev vidi največjo pomoč za to v aktivnem sodelovanju laikov. V ta namen organizira tečaje, kjer je laikom dana možnost, da se temeljiteje seznanijo s cerkvenim naukom, liturgijo, apostolskim delovanjem in zlasti življenjem po evangeliju. Tako usposobljeni laiki po potrebi prevzamejo različne župnijske službe, kot so: molitvene skupine, razdeljevanje obhajila, obiskovanje bolnikov, pogrebi, poroke, krsti. Zanimanje je veliko. Prvega teh tečajev leta 1980 v škofiji Kuala Lumpur se je udeležilo več kot 300 ljudi; sad tega izkustva se je hitro razširil med druge katoličane po Maleziji.

Prosimo, da bi bili kristjani te dežele vedno odprti Kristusovemu evangeliju, pripravljeni vse dobri ne velikodušno deliti z vsemi brati in sestrami Malezije.

M. B.

ZADNJE SONCE

Dočakal zadnji sem naliv svetlobe, poslednjo mlačev zrelih sončnih snorazmršeni lasje odmrlih šopov | pov, leže v skednju luči brez vse tesnobe.

Mlakuže senc so vedno ožje, ožje, vse tiše žalost v svetlem srcu plivka, kaj bi z bridkostjo ob slovesu bilka, zdaj pridi, Smrt, odvrigel sem orožje!

France Balantič

MOJE DELO

V poletnih ognjih prosil sem Boga in prošnja moja je bila svetlá posoda svetlikajočih se sopar neba in zemlje vdanost v dobrega Gospoda.

In Bog besede moje je spoznal in plačal mi kot delavcem na njivi, zvečer je sočen sad mi daroval, omočil s spanjem ustni poželjivi.

France Balantič

Dostojanstvo človekove osebe

2. ČLOVEK — OSEBA

Na temelju znanstvenih in filozofskih spoznanj in na osnovi božjega razodetja so kristjani pričani, da obstaja temeljno naravno človekovo dostojanstvo v tem, da je oseba. Človek sicer živi, se gradi iz svojega središča, se uveljavlja, razvija in razmnožuje podobno kakor druga živa bitja na svetu.

Značilno za človeka kot osebo pa je, da se zaveda samega sebe in opravlja svoje delo po svoji misli in svobodi. Z bližnjim stopa ne le v biološko in fizično razmerje, temveč tudi v odnos po duhu določenega občevanja in skupnosti. V zavesti lastnega jaza, v osebnem razmerju do bližnjega kot „ti“ in v občestveni zavesti kot „mi“ prihaja do veljave bistvena in temeljna razlika od vseh drugih bitij na svetu.

Ker je človek oseba, ima svojo bitno vrednost sam v sebi in nj le del neke celote. Kot oseba človek nikdar ne sme biti sredstvo za dosego kakršnih koli ciljev. Nihče ne sme človeka uporabljati ali zlorabljati kot orodje.

Dostojanstvo osebe zahteva priznanje in spoštovanje posameznika v družbi od prvih početkov življenja pa do smrti. Oseba je nosilec svojih osnovnih pravic in dolžno

sti, ki naj jih v družbi pravilno in odgovorno uveljavlja in izpolnjuje.

Človekova duhovnost

Človekova oseba prihaja najbolj do veljave v njegovi duhovnosti, v razumu in svobodni volji, v vesti, odgovornosti, ljubezni in ustvarjalnosti. Človekova duhovnost pa je bistveno vezana na telesnost. Človek je utelešen duh. Zlitost duha s telesom je tako bistvena in globoka, da je tudi telo včlenjeno v dostojanstvo osebe.

Enota in celotnost med duhom in telesom je take vrste, da je oseba vedno vsa v vsem, v vsaki svoji prvini in v vsaki svoji uresničitvi: v življenju osebnega jedra, duševnih sil in telesa. Telo je človek, kolikor se uresničuje, izraža in udelestvoje v svoji telesnosti. Po svoji telesnosti povzema človek, kot pravi drugi vatikanski cerkveni zbor, „vase prvine tvarnega sveta, tako da té po človeku dosejajo svoj vrhunec in dvigajo glas za svobodno poveljevanje Stvarnika“ (CS 14).

(Prenova 6)

.....

Bijem s perotmi
kot jutranja ptica,
kot ptica polnočna,
ki mora z okrvavljenim očesom
strmeti v žar sonca...

Balantič

Ogroženost moralnih vrednot

SLOVENSKI ŠKOFJE SO SE V STIŠKEM SAMOSTANU POGOVARJALI Z VIŠJIMI REDOVNIMI PREDSTOJNIKI IN PREDSTOJNICAMI O OGRŹENOSTI MORALNIH VREDNOT V SLOVENSKEM PROSTORU

7. junija so se vsi slovenski škofje zbrali za ves dan v Stični in z višjimi predstojniki vseh moških in ženskih redov, ki delujejo v Sloveniji, razpravljali o vprašanih, ki v tem trenutku najbolj skrbijo slovensko Cerkev.

V glavno temo pogovora o ogroženosti moralnih vrednot med slovenskim ljudstvom sta udeležence uvedli predavanji p. Jožeta Kokalja, jezuitskega provinciala, ki je hkrati predsednik Sveta višjih redovnih predstojnikov, ter uršulinske provincialke s. Leticije Kovač, predsednice Zveze višjih redovnih predstojnic. Prvi del pogovora je bil posvečen merjenju moralnega ozračja.

Z obnebja slovenskega mišljenja počasi izginja ali pa je že povsem izginil občutek za sveto. Pri tem ne gre samo za kristjane in druge vernike, ki jim Bog pomeni največjo svetost. Svetost je pojem, ki ima svoje mesto tudi v čisto sekularizirani družbi. Sveta je nekomu domovina, nekomu čast, tretjemu ugled v družbi. Dandanes je vse manj takšnih svetinj, vedno več jih je padlo v blato ob cesti, kjer so predmet posmeha in zaničevanja.

Upadanje cerkvenosti je že dolgo vidno. Nekoliko počasneje od cerkvenosti peša vera, kolikor je ta sploh dostopna človeškim merilom. Še hitreje pa so iz slovenske zavesti izginile nekatere vrednote, ki so jih v preteklosti povezovali z zavestjo pripadnosti krščanstvu. Življenje postaja nekako brez smisla. Važen je zaslužek in z njim povezan standard, potem pa užitek vseh vrst. Življenje je pač treba izživeti, sicer boš umrl, ne da bi polno zaživel. Tako mislijo mnogi, še več pa jih je, ki niti ne mislijo, temveč preprosto tako živijo.

Zginilo je spoštovanje do življenja. Samomori po Sloveniji so pri vrhu svetovne lestvice, pre-majhno je spoštovanje do starih in onemoglih, število umorov nerójenih narašča. Statistiki pravijo, da pride v Sloveniji kar 70 splavov na 100 rojstev. (V drugih jugoslovanskih republikah je kar 200 splavov na 100 rojstev; izjema je Kosovo z 10 splavi na 100 rojstev.) Življenje, zlasti še življenje nerojenega otroka kakor da ni več vrednota.

Družina je razvrednotena. Do nedavne je slovenska družina

pomenila zdravo moralno jedro naroda. Otrok je lahko izkustveno doživljal soglasje med besedo in življenjem in to ga je zorilo v zdravo in v sebi zaokroženo osebnost. Danes se družine razkrajajo, vse več je zunajzakonskih skupnosti, vse več je mladih ljudi, ki hote ostajajo sami.

Najhujše zlo pa je splošna moralna otopelost. Hudo je, da človek greši danes popolnoma neprizadeto in sploh ne pomisli, da je naredil kaj slabega. Ne zna več razločevati med dobrim in zlom, ker je zgubil smisel za greh. Družba in njeni posamezni člani ne znajo več ločiti med dobrim in zlom, izgubil se je čut za greh.

Ko je v Stični tekel pogovor o moralni krizi, so mnogi kot enega izmed vzrokov navajali javno mnenje. V prvi vrsti gre za čistost, ki jo krščanstvo še vedno šteje med svoje kreposti, javno mnenje pa prej za pomankljivost. Treba je samo malo polistati po slovenskih revijah. Nekateri že desetletja negujejo rubriko z različnimi nasveti, druge jo uvajajo. Razen redkih izjem pa so vsi svetovalci vneti apostoli popolne seksualne svobode. Da bi čistost utegnila biti krepost, to nobenemu niti ne pade na pamet. Če že kakšnim rosno mladim najstnicam odsvetujejo prezgodnji korak v svet spolnosti, potem to naredijo samo zaradi nekaterih drugih nevšečnosti, ki bi tak korak spremljale.

Še več. Kadar se tu in tam kakšen bralec opogumi in napiše

protestno pismo zoper tak način obravnavanja spolnosti, potem se svetovalci in svetovalke na moč potrudijo, da ga razglasijo najmanj za neumnega. Najbolj pogost pa je očitek, da je to ostanek katoliškega mračnjaštva, jezuitskega moralizma in sploh klerikalizma.

Najprej bo treba ponovno razčistiti vprašanje, kakšna so načela krščanske morale. Cerkev mora odgovorno oznanjati evangelij in odkrivati smisel življenja. Označevanje naj bo jasno in sodobno. Urejene družine, ki so še, naj postajajo živa žarišča, iz katerih lahko greje duhovnost in visoka moralna zavest. Moliti bo treba tudi za to.

Cerkev se krize globoko zaveda in je zaradi nje zaskrbljena. Še več, čuti se tudi soodgovorna za stanje. Krščanstvo je dolga stoletja oblikovalo ali vsaj sooblikovalo moralno podobo slovenskega človeka. Če je danes ta podoba v dobršni meri izmaličena, pomeni, da oblikovalci niso vedno izbirali najboljših poti ali pa da njihovo življenje ni bilo vedno v skladu z njihovim naukom. Prav zaradi tega čuti na svojih ramenih vso težo skrbi.

Seveda pa ne more Cerkev nositi vse odgovornosti. Lahko ji očಿತamo, da ni mladine izoblikovala v pokončne kristjane, ko je le-ta še redno hodila v cerkev. Danes pa nikakor ne more odgovarjati za moralno razsulo mladih, ki o Cerkvi in Bogu še nikoli slišali niso

Sin človekov

Prevladuje v Kristusu razum ali čustvo? Tudi v tem primeru smo priča enkratni uravnovešenosti. Kristus je racionalen, a ni intelektualist. Je čustven, a ni sentimentalnež.

Da mu pomeni človekov razum veliko več, je razvidno iz vsega njegovega nastopanja. V njegovi viziji je veselje skrivnostno racionalno do prozornosti: vsi naši lasje so prešteti, kaj šele naše usode, kaj šele dogodki človeške zgodovine. Vse je v tej viziji do kraja osmišljeno: padec vrabca s strehe in razrušenje Jeruzalema in konec, v katerega raste plima zgodovine.

Brez dvoma, Kristus je, kot se

in ko gredo mimo cerkve, ne vedo, kaj sploh je. (Poleg kvarnih vplivov življenjskega materializma in moralne razrahljanosti Zahoda ima seveda glavno krivdo za moralno krizo v Sloveniji komunistični režim, ki že skoraj 40 let načrtno ubija vero v Boga in v duhovne vrednote ter načrtno moralno kvari zlasti mladino, op DŽ).

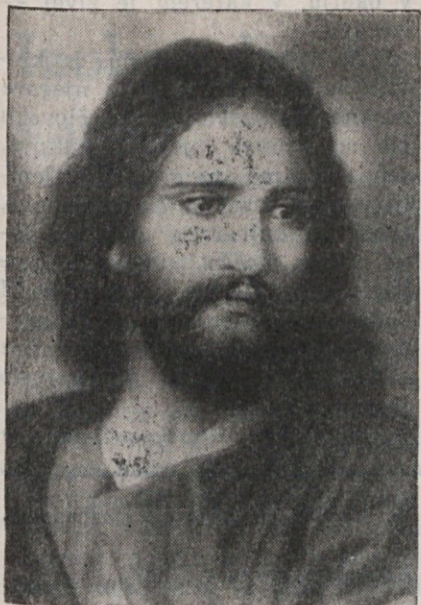
Srečanje ni obrodilo natančno določenih sklepov in resolucij, pomenilo pa je koristno izmenjavo informacij in bo služilo lahko kot izhodišče za nadaljnje korake.

(Po Družini, 83/25.)

reče, revoltiran človek. Ampak njega ne revoltira človekova usoda kot taka. Pravzaprav ga ne revoltira niti biološka smrt: za kaj takega je preveč projiciran v nesmrtnost, saj se proglašja za Vstajenje samo. Kar ga revoltira, in to nespravljivo, je zlo, in to moralno zlo. A celó ta kozmična poluta teme je zanj neporušno vgrajena v neko skrivnostno nadracionalnost: vanjo je vgrajen celó pekel sam. Tudi zanj je vse realno racionalno, a na neki manj profesorski ravni, kakor si je to zamišljajal na primer Hegel: vse realno mu je racionalno na ravni Očetove volje.

Kristus stoji torej sredi do konca osmišljenega stvarstva. In zato je tudi njegovo ravnanje zunaj vsake iracionalnosti: njegova beseda in njegova kretnja sta do kraja smiselni. Vsaj trikrat — v polemiki s farizeji — nastopi kot neizprosen logik, po najboljših pravilih dialektike. In če po vstajenju ponudi svoje rane otipavanju nevernega Tomaža, s tem pokaže, da načelno ni proti eksperimentalni metodi. In končno — njegova temeljna racionalnost se kaže prav v tem, da svojega poslanstva ne dokazuje s silogizmi, ampak z dejstvi, z dokazi s področja medicine, kemije in fizike, kakor bi rekli mi danes.

Kristus je torej zunaj vsake gonske iracionalnosti: iz njega sije v mirni veličastnosti razum. Dovolj je na primer samo odpreti Matejev evangelij na eni strani

in Nietzschejev **Also sprach Zarathustra** na drugi, da ugotoviš, kateri od obeh protagonistov je racionalnejši. Njegova razumskost se utegne kdaj zazdeti naši moderni občutljivosti celó suha, če že ne trda: ko na primer v Kani sprva zavrne svojo mater, ko se noče odzvati obisku sorodnikov, ko sprva zavrne Sirofeničanko, ko zapostavlja krvne vezi itd. „Stori čimprej, kar misliš!“: ta namig Judežu tik pred izdajstvom je v svoji rezkosti strašen. V Kristusu ni sence sentimentalnosti.

In vendar je to po drugi strani temperament, sposoben najrazličnejših in najmočnejših čustev. Zmožen je zanosnega vzradošče-

nja. Zmožen je občutka smrtne žalosti. Zmožen je velikega hrepenenja. Zmožen je ganljivega usmiljenja. Kot refren se skozi evangelij vleče opomin k pogumu: „Ne bojte se!“ In v tej svoji hrabrosti se zna ta človek tudi zjokati.

Njegova govorica ni pojmovno vezanje: vsa brni od vzvišene strastnosti. To ni kakšen medel ekstatik, ampak ognjevitež, ki prevaja svoj nauk v eno sólo moralno konkretnost.

Se je Kristus kdaj zasmel?

Nasmešek si na njegovih ustnicah z lahkoto predstavljamo, hrupnejšega smeha pa skorajda ne. Nietzscheju je bilo to v spotiko.

Nedvomno je, da Kristusov lik ozarja neka monumentalna resnoba. Nad to resnobo se lahko spotikamo samó, če pozabljamo na ozadje, na katerem Kristus stoji: namreč na njegovo sporočilo. To sporočilo je jasno: človekova usoda ni šala, vržen je v razpetost dveh antipodnih večnosti, vse je ali neizmeren dobitok ali neizmerna izguba, s človekom gre do konca zares. Iz evangelija diha memento: Nisem se prišel šalit. Skratka, za večnost gre, takšno ali drugačno: stanje na sredi med obema si lahko izduhoviči kakšen literat, tudi če mu je ime Goethe. Ena od teh dveh mogočosti pa je takšna, da je v svojem srcu ne more sprejeti niti kristjan: kvečjemu

se ji lahko ukloni njegov um v ponižnosti pred nedoumljivim.

Sicer pa: ali je Zaratustrov smeh prav res smeh? Pravega smeha ni bil zmožen niti Nietzsche. Tudi njemu je šlo preveč zares...

Kako je s kulturo pri Kristusu?

Glede na to, v kakšnem obsegu in do kaknih **podrobnosti** navaja Staro zavezo, **ki je bila** Judor-ne samó sveta, ampak tudi narodna knjiga, je treba reči, da je bila Kristusova kultura — pač

v okolju, v katerem je živel — izredna.

Prav tako pa je jasno, da kultura še daleč ni na vrhu njegove vrednostne lestvice. Pri človeku ga ne zanima njegova kultura, ampak samó njegova sprejemljivost za resnico. Na pismouke, torej na kulturnike svojega časa, zvrne ploščo pobeljenih grobov. In ni dvoma, kaj bi sodil o kakršnikoli kulturi — od znatnosti do umetnosti in filozofije — ki ne izhaja iz ljubezni do resnice.

(Konec prihodnjič)

Zaplet okoli Walense

Papežev obisk Poljske in srečanje z Lehom Walenso sta imela za posledico, da je odstopil Virgilio Levi, pomočnik glavnega urednika vaticanskega glasila L'Osservatore Romano. Levi je namreč zapisal, da je Vatikan žrtvoval Walenso po zasebnem srečanju s papežem v Tatrah za izboljšanje odnosov med poljsko Cerkvijo in poljskim komunističnim režimom in da se je voditelj sindikata Solidarnost umaknil, da bi omogočil večji blagor skupnosti. To Levijevo pisanje pa očitno ni ugajalo ne papežu ne njegovim sodelavcem ne številnim poljskim škofom. Levi je nato izjavil, da je članek napisal na podlagi lastnih razmišljanj, in odstopil, kakor mu je bilo naročeno. Walensa je zanimal, da bi mu papež svetoval umaknitev z voditeljskega mesta prepovedanega sindikata in da bo delal naprej s Solidarnostjo. Kaj je dejansko

na stvari, bo pokazala prihodnost.

Krščanski kvas v Rusiji

V slovenskem domu prosvete v Tinjah na Koroškem je predavala Tatjana Goričeva, nekdanja profesorica filozofije v Leningradu, ki sedaj študira teologijo v Parizu. Govorila je o svoji duhovni poti: kot mlada komsomolka je v neki knjigi joge naletela na očenaš in to odkritje jo je tako prevzelo, da je postala kristjanka. S prijateljicami je ustanovila list Žena in Cerkev. Zaradi te dejavnosti je bila izgnana iz domovine. Goričeva je dejala, da danes vsa Rusija „vre od krščanskega kvasa“.

Če se je v šestdesetih letih zdelo, da so morali v Leningradu zapreti „muzej ateizma“, ker so mladi trumoma hodili vanj molit, saj so bile tam zbrane in urejene starodavne ikone in drugi nabožni predmeti.

Izobrazba in vera

b) Apostolat

Socialna razsežnost naše vere se ne izčrpa s tem, da v družbi enako mislečih in enako čutečih iščemo opore svoji šibki veri. To je potrebno, a potrebno je še, da s svojo vero budimo in krepimo vero drugih, ki se morda sami premalo trudijo za to, in so v nevarnosti, da jo izgubijo ali jim postane vsaj neučinkovita. Tej nalogi strežemo z apostolatom, ki ga tukaj razumemo v zelo širokem pomenu. Pomudili se bomo nekoliko pri dveh vprašanjih: Komu naj se posvetimo v apostolatu in kako vsebino naj temu damo.

1. Naslovniki apostolata

Kakor druga dobra dela smo tudi to dolžni posvetiti vsem in vsakomur. Vendar tudi tukaj velja pravilo o prvenstvu ljubezni: prvo skrb je treba posvetiti tistim, ki so nam najbližji, in to je najprej naša družina, pa naj smo mi sami glave te družine ali ne. To pa utegne biti tudi najtežja naloga našega apostolata, ker je doma najteže biti prerok; tukaj preveč poznajo tudi naše slabosti in te jih motijo; pa so nas tudi tako navaženi, da naš zglede in naša beseda izgube vplivnost. Kljub temu pa je tu najvažnejše področje našega apostolata: naša družina je podaljšek nas samih in če se tega

premalo zavedamo, pa se toliko bolj drugi, ki niso udje naše družine. Če jim postane naš nauk nadležen, radi iščejo na nas napake, ki lahko oslabijo prepričevalnost naše besede in opravičijo njen odklon. Če ne najdejo dovolj senc na nas samih — saj kljub vsej svoji moralni revij človek marsikdaj nima dovolj napak, da bi zadovoljil svoje bližnje —, jih poiščejo na naših domačih, češ, naj bi najprej tam naredil red. Skušali smo sicer razložiti, da osebne napake ne jemljejo upravičenosti, da vedno in povsod oznanjamo resnico, temveč često celó večajo dolžnost, da to storimo, neprijetno pa je vendar trpeti, da lastna družina slabí dobro besedo in dober zglede. Ne smemo se torej prepustiti slepoti napačne ljubezni, pač pa takoj za lastno osebo delati za obnovo v lastni družini. Seveda pametno: malo več psihološkega čuta in vzgojnega takta, kakor jih običajno izkazujemo, si moramo že skušati privzgojiti.

Druge skupnosti, ki smo jim dolžni dobre zglede in dobre besede, so naša najbližja okolica pri delu (poklicna skupnost), po bivanju (krajevna soseska, župnijsko občestvo), po izobrazbi in podobne. Tu je tista vrsta apostolata, o kateri se je mnogo govorilo: delavec bodi apostol delavcev, dijak dijakov, dekle deklet, mati mater

in seveda izobraženec izobražencev. Dela se je lotiti zlasti v okolju, ki ga dovolj poznamo, kjer se ljudem najlaže približamo, kjer se najlaže prilagodimo konkretnim potrebam.

Poleg tega, lahko bi rekli voderavnega apostolata, med sebi enakimi, ne smemo prezreti potrebe drugega, ki bi ga lahko imenovali navpičnega. Izobraženec je voditelj že po sami izobrazbi, a še posebej po dejstvu, ki smo ga že izrazili, da imamo namreč vsi oči raje obrnjene navzgor kakor pa navzdol. Raje opazujemo tiste, ki nas prekašajo, njihov ugled in veljavnost sta večja, stvari znajo opraviti boljše in za svoje storitve navadno dosegajo več priznanja. Zdi se nam, da smo nekako deležni njihovega ugleda, če jim moremo postati kakor podobni ali celo enaki. Njihove slabosti in napake pa se nam zde zelo dobrodošlo opravičilo za naše lastne, češ, saj on, ki je učen in ve to in ono, tudi greši... Tega vpliva, dobrega in slabega, ne smemo izgubiti iz vida. Še bolj budne nas morajo narediti besede papeža Pija XII.: „...kulturalna zgodovina zadnjih dveh stoletij nas uči in dokazuje, kako škodo veri in nra- vemu ljudstva so naredili slab zgled in verska lahkomišelnost višjih ter odprt umski boj proti razodeti resnici. Česa se je treba naučiti od te zgodovine? Da se mora rešitev začeti prav tam, kjer se je začela pokvarjenost... Veliko poslanstvo, ki je naloženo vam in z vami mnogim drugim, je začeti z obnovo ali z izboljšanjem zasebnega življenja

pri vas samih in v vaši hiši, da se nato posvetite delu, vsak na svojem mestu in svojem področju, da se upostavi znova krščanski red v javnem življenju... Preplemenita in mnogo oletajoča naloga v trenutku, ko se v množicah pojavlja nova žeja po duhovnih vrednotah kot odgovor na rušeči in ponižujoči materializem, in nova silna nagnjenost duhov k verskim stvarim v nasprotju z nevernostjo. Vam pripada ponos, da se dvignete nad vso povprečnost z deli in z lučjo ter privlačnostjo dobrega zgleda in sodelujete, da te spodbude in težnje po verskem in socialnem blagostanju srečno dosežejo svoj cilj“ (Prej omenjena knjiga, str. 89 in sl.).

Izobraženci so z napačnim apostolatom zakrivali, da se je razširila verska slepota, npravna otopelost in zakrknjenost, zato so tudi prvi dolžni vse storiti, da se to popravi.

2. Vsebina apostolata

Umé se, da je v apostolskem delu treba ljudem posredovati resnice in vodila, ki so temelj vere in npravnosti, da jih je treba privedi k verskim vajam in jih pripraviti do tega, da razčistijo in uredijo svoje npravno življenje. To se more zgoditi v razgovorih in razpravljanjih, v predavanjih in spisih, z zgledi in z organizacijo skupnih in ustreznih verskih vaj in pobožnosti. Vsakdo more v tem pogledu kaj storiti, še več pa izobraženec, ki ima temeljitejše znanje, večjo

umsko usposobljenost in običajno tudi boljšo prakso v rabi govornice in pisane besede. Kljub razlikam v nadarjenosti in izurjenosti pa more vsakdo kaj storiti, če hoče in se ne straši truda, ki ga tako delo terjaja. Brez truda pa se tudi tukaj nič ne doseže. Kdor trdi, da ni zmožen ničesar narediti, pa je zdrav in normalen, si ne mara naložiti navora, ki ga tako delo terjaja in ki seveda ni majhen.

Toda danes morda niti ni edina naloga apostolata, da širi prave misli in načela. Neki dominikanec je dejal, da je največja težava danes v tem, da „premnogi ljudje vedó stvari, kakor niso“. To se pravi, da mnogo ljudi ima danes svoje ideje o vsem mogočem, vendar napačne ideje. Pravih nimajo, ker si jih niso prisvojili, ker jih tudi iskali niso. Če bi bilj samo nevedni, bi bilj bolj odprti za prave nauke in bi jih celo iskali. Tako pa zavračajo vsak pouk, trdno se

držeč svojih predsodkov in prehitrih sodb, in so užaljeni, če kdo poskuša katero od njih nekoliko kritičneje pretipati. Za njih ni avtoritete ne žive in ne mrtve razen njihovega mnenja, ki si ga niti niso z lastnim mišljenjem in študijem pridobili, marveč so ga slepo prevzeli od okolja. Če se jim tudi neizpodbitno pokaže, da je nekaj tako in tako, radi zabrusijo, da so pač „drugačnega mnenja“. Če se kdo sklicuje na knjige, odgovarjajo, da „ni vse res, kar tam piše“; če se jim pove, kaj uči škof ali papež, odvrtaajo: „odkod pa on to ve“, „da mora tako govoriti“, „da je že star“ in še marsikaj podobnega. To so ljudje, ki ne verujejo v drugo resnico kot svojo. Papež, škof, učenikj in misleci se lahko motijo, oni se ne.

Tukaj je polje za danes najnunejšje apostolsko delo. Danes ni prvo duhovno delo usmiljenja „učiti nevedne“, kakor smo se nekoč

ušlj; iz katekizma, kar je razmerno lahek opravek. Danes je treba najprej odpraviti strahotno duhovno bedo ljudi, ki ne le ne vedo, kar bi morali vedeti, ampak so izgubili smisel za resnično in pravo, merilo vednosti in nevednosti, ter se krčevito drže ne-razumnega, iz opravičevanja nagonskih potreb rojenega „mnenja“. Eno danes najtrdovratnejših in nadvse kvarnih takih mnenj je, da se tudi resnica, lepota in dobro lahko menjavajo po modi, da danes, v 20. stoletju, je resnično, lepo in pravo drugačno, kot je bilo prej. Pokazati ljudem, da to, kar „menijo“, mi pravo in resnično, da se do resnice ne pride z lahkoto, marveč le z naporom in strogo umsko disciplino, je pogoj vsakega oznanjanja resnice. To je naloga izobražencev. Ne bi pa smeli ti predsodkov pobijati s predsodki, kar se tudi včasih dogaja. Ne bi smeli proti današnjemu „mnenju“ postaviti kako prejšnje tudi le „mnenje“, ampak zares trdno in pravo resnico, kolikor jo je sploh mogoče poznati.

Gotovo pa je težko povedati, kako naj se to važno apostolsko delo opravi. Tako hladno in skoraj kruto, kot smo tukaj opisali, ne moremo postopati, ker bi ljudi odbijali in ne pridobivali, pa marsikdaj celo grešili proti ljubezni do bližnjega. A moramo si sami biti na jasnem, v čem je bistvo vprašanja in zato so take razčlembе neogibne.

Vsekakor bo treba še iskati najprimernejših metod in načinov, naučiti se čim več tudi iz del, ki uče,

Srce nemir je razdejal.

Veter noči kite je razplel,
vranji kodri silijo v oči,
veter v ranah ust je zaskelel,
te krvi več ruta ne taji.

Ponižno za ljubezen se zahvalim,
za odrešenja Tvojo bolečino.

Balantič

„kako si pridobimo prijatelje“ in podobnih. Gotovo pa moramo kakor zmeraj tudi v tem delu začeti pri sebi: neusmiljeno trebiti plevel najprej iz lastne duše in po možnosti nikdar trditi, česar za gotovo ne vemo, če smo kaj trdili, pa ostati dostopni za kritiko teh naukov, da bomo tako pokazali, da se niti sami nimamo za nezmotljive, marveč smo prav tako iskalci resnice, kakor bi želeli, da bi bili drugi.

Vodilo nam mora biti tudi ljubezen do ljudi, ki marsikdaj niso sami krivi svojega stanja, vsaj popolnoma in samo oni ne. Duh časa je tak in jih je prevzel.

Važno je tudi, da vedno govorimo zares o stvari, za katero gre. Za to skrbno poslušajmo in odkrivajmo, kje je težava. Saj se preradi razgovorimo tako, da govorimo o tistem, kar mi vemo ali nam leži, v čemer hočemo blesteti in bolj z mnogobesedjem kot logiko in resnico prej potlišati kakor pa razsvetliti sogovornike. Pokažimo tudi razloge za resničnost tega, kar trdimo! Ti so več vredni in učinkovitejši kot samo dejstvo, da mi nekaj trdimo.

Vinko Brumen

Utrdimo svojo povezanost v dobroti in pripravljenosti, da pomagamo drug drugemu!

NADŠKOF ŠUŠTAR V ROŽMANOVEM ZAVETIŠČU 2. XI. 1982

Dragi bratje in sestre!

Ko gredo ljudje po svetu, če so še mladi in zdravi, imajo načrte in upanja, da si bodo mogli v svetu zgraditi nov dom. Hvala Bogu, da se je veliko našim ljudem v krajih, kamor jih je zanesla pot, nekateri govorijo o usodi, mi pa verujemo v božjo Previdnost, to res moglo storiti.

Ali tisti, ki so bili starejši ali bolehní, so bili zaskrbljeni, kdo bo zanje skrbel, in tudi tisti, ki živijo v tujini ali v novi domovini, se sprašujejo, kako bo, ko bodo postali starejši ali bolehní.

In glejte, vam se je tu posrečilo zgraditi dom, kamor morejo prihajati ravno tisti, ki so ostareli, ki so bolehní, tako da nimajo skrbi, ki tare toliko ljudi. Zato sem zares vesel, da se morem danes srečati tu z vami. In ta dom, ki je pripravljen za vas, zgrajen za vas in kjer ste našli in imate še danes ljudi, ki na vse načine skrbijo za vas, ta dom nosi ime našega velikega škofa Gregorija Rožmana, ki se je tako zelo žrtvoval za slovenski narod v domovini med vojno in potem za naše izseljence v Severni

in Južni Ameriki in drugod po svetu. In v tej evharistični daritvi na dan vernih duš, ko verujemo v Kristusovo vstajenje, v vstajenje mrtvih, se ga hočemo prav posebej spomniti.

In spomniti se hočemo vseh naših dragih rajnih oziroma vaših rajnih, ki ste tu navzoči, pa tudi vseh tistih, ki počivajo v grobovih doma ali po svetu ali za katere sploh ne vemo, kje je njihovo zadnje zemeljsko bivališče. Le vemo za zadnje večno bivališče pri Bogu, ker vsi tisti, ki so v zvestobi veri in Kristusu odšli v večno življenje, so danes pri Bogu. Mi upamo, da se bomo, posebno če smo jih morali zapustiti, ne da bi se mogli od njih posloviti, srečali z njimi in bojo srečni pri Bogu.

Pa spomnimo se pri tej evharistični daritvi tudi vseh naših bratov in sester po svetu, tistih, ki pomagajo, da ste zgradili ta dom, kjer koli po svetu živijo, v Argentini, v Ameriki, v Avstraliji. Spomnimo se naših rojakov povsod po svetu, predvsem tudi v naši matični domovini, tistih, ki živijo v krajih, od koder ste ste prišli vi

sami ali vaši predniki, pa tudi vseh drugih, ki so mi naročili pozdrave za vse naše rojake tu v Argentini.

Te dneve, več kot štirinajst dni sem se že na tako različnih krajih, v Buenos Airesu, v Barilochah, v Mendozi srečeval z našimi rojaki; jutri odidem preko Brazilije nazaj v domovino in ko vam izročam pozdrave iz domovine, sprejemam hkrati vase pozdrave za rojake doma, da bi se tako z domovino še bolj utrdila naša povezanost, naše prijateljstvo, ki je človeška povezanost in človeško prijateljstvo, utemeljeno v zavesti, da smo sinovi in hčere slovenskega naroda in da hočemo ohraniti to dediščino, ki je utemeljena v človeškem razumevanju, v človeški pomoči, ki jo hočemo nuditi, kolikor je le to možno drug drugemu, a ki je utemeljena predvsem v naši skupni veri v Boga, v naši ljubezni, ki jo sprejemamo od Boga in ki jo v bližnjem hočemo vračati Bogu samemu.

In ravno na dan, ko smo se včeraj spomnili tistih, ki so že pri Bogu, in ko se danes spominjamo tistih, kateri še čakajo večnega življenja pri Bogu, pa so zapustili to zemeljsko domovino, se hočemo utrditi v povezanosti z Bogom, s to zemeljsko domovino, hočemo utrditi povezanost z Bogom, s Kristusom, ki je naša pot, resnica in življenje. In ker poudarja današnja liturgija naše vstajenje, ker je Kristus šel pred nami, da nam pripravi pot v večnost, hočemo utrditi tudi svojo povezanost

med seboj v resnični ljubezni, v dobroti, v pripravljenosti, da pomagamo drug drugemu.

Evangelij, ki govori o dobrih delih, katere Bog bo poplačal mrtvim in tistim, ki čakajo na vstajenje, nas spominja, kaj je pred Bogom posebne vrednosti: dobra dela usmiljenja, telesna in duhovna dela usmiljenja, in vera v Boga in povezanost v ljubezni. V tej hiši doživljate dobra dela, telesna in duhovna dela usmiljenja.

Iskreno se zahvalim tistim, ki so gradili ta dom, ki so zbrali finančne prispevke, ki so si prizadevali, da bi mogli imeti tu, kjer bi se zbirali bolehnih in ostarelih in bili brez skrbi, predvsem se zahvalim vašemu predsedniku Potočniku, ki s tako zavzetostjo skrbi, da bi vam ničesar ne manjkalo. Ne pozabi pomoči ne telesne hrane ne vsega, kar potrebujete za oskrbo.

In če doživljamo telesna in duhovna dela usmiljenja v vseh tistih, ki to delajo, ki se za nas žrtvujejo, ki za vas skrbijo, pa tudi vi drug drugemu v razumevanju, v potrpežljivosti, v prijateljstvu, v medsebojni pomoči, skazujete taka duhovna dela usmiljenja, telesna, ker si pomagata med seboj, duhovna, ker se razumeta in se tolažite in se pogovarjate in obujate spomine ter molite drug za drugega, ker molite skupno in si tako dajete moči, da bi težke ure, ki včasih pridejo na človeka, ne bile pretežke, temveč da bi vedeli, da skozi te ure gremo nasproti zadnjemu cilju, ki je srečno življenje pri Bogu.

Ko se spominjamo svojih rajnih na današnji dan in ko povsod po svetu molijo za rajne, je to za nas zares dan upanja, kajti — kot vam pravi današnja liturgija — tistim, ki verujejo v Boga, se življenje ne razruši in ne konča, temveč samo spremeni. Ta sprememba pomeni srečo, pomeni večno življenje pri Bogu. Trdno verujemo, da se je to zgodilo za naše prednike, za naše sorodnike, za naše starše, ki so že odšli v večnost, in trdno verujemo in to vero izpovedujemo v tej evharistični daritvi, da se bo to zgodilo tudi za nas. Da bo tudi nas Bog sprejel v svoji dobroti in nam dal večno srečo pri sebi.

In na to, dragi bratje in sestre, se hočemo tudi z vso skrbnostjo in zavzetostjo pripravljati, predvsem v zares močni živi veri, v molitvi, v zaupanju v božjo pomoč, v prejemanju zakramentov, v prejemanju evharističnega kruha, ki je poroštvo večnega življenja, v zdru-

ževanju tu okrog oltarja pri evharistični daritvi je posebnega pomena.

Drugo pa je, da smo zares dobri drug do drugega. Vsakdanje krize imajo različne oblike, nekateri trpijo na tak, drugi na drugačen način. Za vas je večkrat trpljenje v tem, da prenašate težo ostarelosti, breme bolezni in da imate veliko potrpljenje drug z drugim; saj vemo, da ne moremo, če ljudje tako živijo skupaj, vedno uresničiti vsake želje, ki jih kdo nosi v svojem srcu. Če se pa razumemo med seboj, če hočemo drug drugemu pomagati, mu narediti veselje, potem postane življenje v takem domu vedno lepše in tako v miru nosimo, kar nam je Bog določil, in gremo naprej po poti, ki nas vodi k zadnjemu cilju.

In še dve stvari vas prosim, dragi bratje in sestre, da se v molitvah spominjate vseh tistih, ki so se z molitev priporočili, pa tudi tistih, ki tega niso storili, vaših dobrotnikov, vaših sorodnikov, vsega slovenskega naroda, vse Cerkve, vsega človeštva. Včasih se človek sprašuje, kaj pa more še storiti, s čim pa morem še prispevati v življenje; je to najlepše upanje in prepričanje: z molitvijo za druge moremo sodelovati in moremo pomagati, da bi Bog blagoslavljal delo tistih, ki imajo še moči, da delajo, in da bi sam gradil božje kraljestvo med nami in da bi sodeloval z ljudmi, ki gradijo božje kraljestvo.

In drugo, kar vas prosim, dragi

bratje in sestre, tudi če pridejo ure malodušnosti, domotožja, neke duševne potrtosti, da vedno znova z velikim zaupanjem, z velikim pogumom v trdni zvestobi vztrajate v veri, v ljubezni in tudi povezanosti s slovensko domovino in slovenskim narodom. Kajti če pešajo moči in če štejemorda leta, kj nam jih bo še Bog dal, vemo, da se vse to, kar smo sprejeli od doma, ni razgubilo, ni postaralo, ni obledelo, temveč samo dozorelo. In to dozorevanje pred Bogom ima še prav posebno vrednost in če hočemo tudi sami to potrditi s svojo zvestobo Bogu, domovini, slovenski besedi, povezanosti s slovensko domovino, potem so to tudi sadovi,

ki ohranjajo svojo vrednost.

To je vaša veliko upanje, ki ga izpovedujemo v tej evharistični daritvi. Vse, kar smo dobrega naredili na tem svetu, vse, kar smo pretrpeli, vse, kar smo žrtvovali, vse, kar smo v molitvi, v evharistični daritvi prejeli od Boga in v dobrih delih dali drug drugemu, vse to so sadovi za večnost. Zato ne bomo odhajali praznih rok v večnost, temveč polnih rok, ker smo prejeli božje darove, pa vse to pomnožili s svojim delom in trpljenjem, s svojo vero in zaupanjem in ga vračamo Bogu in združeno s to evharistično daritvijo, z Jezusom Kristusom, kj je naše vstajenje in naše življenje.

SVETLOBI BOLEČIN SEM DAROVAN — Magistrale

Svetlobi bolečin sem darovan,
viharji rož mi trgajo nosnice,
prižgal sem rok pohlepnih voščenic,
med gorsko travo bor sem bil vsejan.

Nič več ne bo poljub moj zapeljan,
po vseh nočeh še trezne so zenice,
ponudi sol domače mi solnice,
glej, Gospodar, Tvoj zvesti sem dvorjan.

Vem, da si padlim zvezdam milostljiv,
pri Tebi sem s krvavimi stopali,
v daljavi rodni ognji se kadé.

Cvet dragih ustnic me je pogostil,
na mladih vekah solze se medé —
zdaj bodo moji spevi počivali.

SVETLOBI BOLEČIN SEM DAROVAN

Svetlobi bolečin sem darovan,
trpko dišijo kamni žrtvenika,
ne najdem čistih ustnic svečenika,
da bil bi dar moj poveličevan.

Moj god ne bo nikoli praznovan
— — — —
muževna sem, narezana steblika,
živ sok pač mora biti izkričan!

Kot jeklo smrt se mi v telo pogreza,
nihče strdelih curkov ne prestreza,
kako so trde jagode prevar!

Vendar svetá zasanjan sem vrtnar,
v samoto gonijo me rojenice,
viharji rož mi trgajo nosnice.

France Balantič

Prešeren in Slomšek

Prešeren in Slomšek. Isti je bil čas njunega bivanja: oba rojena 1800, le da je Slomšek živel 13 let dlje (1949, 1862). Poznala sta se in spoštovala drug drugega. Slomšku je Prešeren „genialen in blagoslovljen pesnik“. (Bila sta sošolca v ljubljanskem liceju, se 1832 v Celovcu pogovarjala o slovstvu, ki je bilo obema bolj ali manj pglavitno opravilo, in se 1837 spet srečala na predstavi v ljubljanskem gledališču.) Ker sta bili samosvoji, enkratni osebnosti, sta svoj isti čas zagotovo vsak po svoje doživljala in preživljala, a ker sta bila od rodū izbрана in zato zanj in nasploh nadvse občutljiva duhova, smemo sklepati, da sta si

v marsičem podobna in blizu, kakor sta si na primer Prešeren in Cankar.

Oba sta bila svetla, v sebi u-glašena, za svoj duhovni napredek in notranjo vrednost prizadevajoča se moža, odločno zavračajoča vse, kar ni od duha in kar bi kvarilo snažnost njunega osebnega dostojanstva, oba daleč od pehanja za pridobitništvom, zunanjo slavo in karieraštvom. Zato tudi oba reveža. Prešeren: „On živi, umrje brez denarja“, Slomšek: „Postal sem pravi revež“.

Zaradi do kraja predane in zagnano dejavne ljubezni do človeka in Duha sta izžarevala **nrvno popolnost**. Se več, je bila v nji luč neposrednega, živega, dejavnega in delavniškega svetništva.

Oba sta bila do kraja osveščena **izobraženca**, zavedajoča se svoje vrednosti, zato občutljiva za svojo osebno čast in častnost svojega rodu, **ponosna in brez strahu pred močjo viharjev**, pred gromom valov in pred smrtjo. Slomšek: „Delajmo, kar je prav, pa se nikogar ne bojmo!“ Oba sta občudovala **naravo**, čudeže dneva in noči, pomladi in zime, sonca in lune, cvetja in živali. Prim. Prešernov sonet v Vencu in Slomškove klice: „ves svet je božji vrt“, „živinca je božji dar“,

„vsako drevce je kakor dete“.

V ospredju njenega poslanstva je nenehna **dejavnost** in delavnost. Prešeren: od zore do mraka; do poslednje srage; vendar peti on ne jenja, peti je njegov „poklic in sámo opravilo“; „se pod stropom neba trudi let' in dan nomad,“ čeprav ne ve, „ak bo na koncu kaj prireje“ — Slomšek: sodobniki pripovedujejo o njegovi izredni marljivosti in da ga nikoli nihče ni videl brez dela: „Priden delavec ne jenja,“ zapiše, „dokler mu sonce v božji milosti ne zajde“; izpove: „Malo govoriti, veliko delati, vse trpeti“ in „Pridiguj, pomagaj, delaj dobro, moli“; v zadnjih letih je toliko delal (pisal), da si je obrabil oči; „Delaj veselo,“ je klical, „delo je božji dar, ki nam zemljo polepša, živež poslajša, nam zdravje ohrani in nas greha obvaruje“.

Oba sta bila ljubitelja samote — lahko pa tudi prisiljena vanjo („Zanj družba ne mara in on ne za njo“), obenem pa vsak hip **bojevnika**, ki ne poznata umika, oba zavedajoča se **pionirstva** svojega opravila in poslanstva, ki bo prebudilo slovenščino celo (Prešeren) in „ki bo prinašalo slovenščini žlahtni sad, ko bo naša trupla že dolgo črna zemlja krila in bomo že daleč v dolgo večnost stopili“ (Slomšek).

Oba sta bila **ljubitelja vseh umetnosti in knjige** in zgubljeni so jima bile ure, ko jim nista mogla služiti. Oba se zavedata

silnega pomena kulturnega izročila.

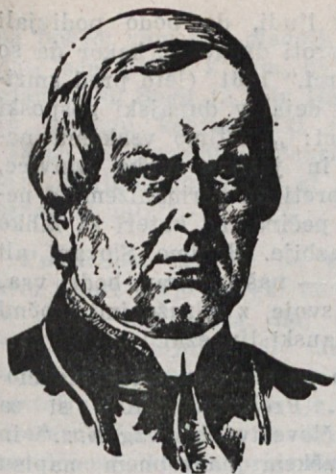
V obeh je bila nepotešljiva želja po osebnem, vseslovenskem in vsečloveškem pravem **veselju**, svetlobi in sreči. (Prešeren: „veselo čem živeti“, „kjer se veselje po obrazu zlije“, „zvedrilo se mi bo spet mračno lice“, „milše zvezde“, ki nam bodo sijale v prihodnosti — Slomšek: pesem Veselja dom, Post tenebras spero lucem.)

Oba sta verjela v zmagovito **moč ljubezni**, ki naj odreši človeka, mrzlo domačijo in vso človeško družbo. „Ljubezen dela velike reči,“ je ponovil za Gregorjem Velikim; „in če ne dela velikih reči, ni ljubezen.“

Oba sta premišljevala o edini zanesljivi resničnosti, zanju tudi odrešenici od vsega hudega — **o smrti**.

Najbolj pa sta si podobna v vseh rečeh, ki so zadevale **usodo slovenskega naroda** in vsega človeštva.

Presenetljiva je njuna skrb za **mladino**, se pravi za slovensko **prihodnost**. „Bog živi vas, Slovenke, prelepe, žlahtne rožice“ zakliče dekletom v Zdravljici, fantom pa prav tam: „Mladenči... vi naš up.“ Fantje in dekleta, pravi Slomšek, so cvetoča **drevesa** v božjem vrtu; fantje naj bodo korenjaki, pravi, nikar meglenjaki; „mladenči, ljubljenci moji.“ jih kliče in muči ga skrb za tiste, „ki znajo prej plesati kakor orati, poprej zapravljati kakor pridelati, ki ne spoštujejo

nikogar in živijo kakor konji in mezgi in so brez pameti," in žal mu je za dekleta, ki so „blatu na cesti podobna in se vsemu smejejo," zanikrno žive in nič ne delajo. Nadvse resno opominja starše in odrasle: „Kdor večno in časno srečo ljubi, naj brani, kar more, da nam zapeljivost ne bo morila mladine"... kajti „če mladine pred potopom ne obvarujemo, bodo z njo tudi srečni časi potonili.“

— . —
Vežejo ju enaki pogledi na slovenski jezik, na usodo rodu, na prihodnost slovanstva in vsega človeštva.

Najprej materinščina: Oba sta ljubila „zaničevani jezik očetne dežele“, in verjela, da je v njem moč, ki bo vnela za čast dežele, potolažila razprtije in zednila rod slovenščine cele. Tudi Slomšek bridko spoznava, da je slovenski jezik „zapuščen spal v

prahu“, a zasluži, da ga negujemo, „ker je njegova sestava tako lepa in bogata, da se lahko meri z vsakim drugim jezikom“. Oba sta proti jezikovnemu gorjanstvu — Prešeren v Novi pisariji, Slomšek pa nas opominja, da je „surovo in za omikanega človeka grdo, če jo zarobljeno zavija“. Oba silovito nasprotujeta nasilnemu ali prostovoljnemu potujčevanju: „Naš slovenski jezik,“ je zapisal Slomšek, „je božji dar, nam Slovincem izročen ne zato, da bi ga zanemarjali, po nemarščini celo izgubili in sebe s svojim narodom ponemčili, Lahli ali Madžari postali.“

Oba sta ljubila domačo deželo — prvo zdravljico Prešeren namenja nji, hvali njeno slavno preteklost in obtožuje rojake brezbrinosti do nje. Skeli ga misel, „da Slovenec mile ne ljubi matere, vanj upajoče“, očita rojakom, da za „dežele čast so led“ in jih vabi k zvestobi do nje — „Če nečast te naša gine, domu, Kranjč moj, zvest postan“. — Podobno je tudi Slomšek prebujal rojake: „Stvar, ki naj nam draga in ljuba bo kakor naše svetlo oko“, je zapisal, „je naša slovenska domovina“. Domovinska ljubezen ali domoljubje je dolžnost vsakogar. „Ljubimo svojo domovino, pa ne le v besedi, temveč tudi v dejanju.“

Reči smemo, da sta nas prebudila, kulturno in politično osvestila in nas s tem kot narod tudi rešila. Slomškova premakni-

tev škofije iz nemškega št. Andraža v Maribor pomeni prav fizično rešitev in ohranitev 200.000 Slovencev na levem bregu Drave pred germanizacijo, ki bi sledila, če bi ti Slovenci še naprej ostali pod graško nadškofijo.

Posebne važnosti pa je njuna globoka, recimo kar temeljna zavest o prednosti **duhovnih izhodišč** za smiselno obstajanje posameznika, še posebno pa naroda in človeške družbe sploh. Prešeren vroče želi, da bi kot Orfej s pesmijo, tj. z duhovno dobrino, otajal „Krajna našega sinove“, ki iščejo le dobiček in hočejo le „gotov denar“, tekajo od veselice do veselice in ljubijo „slepoto sveta“, pri tem pa prostaško zasmehujejo modrost in kažejo osle vsakršnim duhovnim prizadevanjem; Slomšek, ta „dušni zdravnik slovenskega ljudstva“ (dr. F. Kovačič) pa skrbno išče „drobtinice duhovnega kruha, ki dušo živi za časno srečo in zveličanje večno“, hoče „v tvarne reči utopljena srca dvigniti kvišku“ in želi pot k dušni obliki ljubljenih Slovencev“.

Ob tej silni ljubezni do svojega naroda pa sta oba proti **prevladi enega naroda nad drugim**. „Žive naj vsi narodi...“, nobenega prepira več... „da rojak (tj. član slehernega naroda) prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak“ Tako Prešeren. — Slomšek pa: „Vsak pretiran nacionalizem bo pripravil najstrašnejšo medsebojno uničevalno vojsko, ki bo

vodila ljudi, da bodo podivjali drug proti drugemu, kakor da so ljudožrci.“ 1861. (leto pred smrtjo) je dejal v dunajski gosposki zbornici: „Pustimo vsakemu narodu in jeziku enake pravice, kajti pretiran germanizem je nevarna pečina, na kateri se lahko vse razbije. Bodimo Slovani ali Nemci — naš program bodi: vsakemu svoje, z združenimi močmi v krščanski ljubezni.“

Zato pa sta oba gorela za **človeštvo**. Prešeren: „Kak si za srečo človeštva bil vžgan...“ in v nemškem nagrobnem napisu Korytku: „Človek mora umreti, človeštvo ostane; in z njim bo živelo poslej, kar si storil zanj. V Krstu pa: „Da smo Očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi, da ljubiti mormo se...“ — Slomšek: „Poslušajte, nebesa, kaj govorim, zemlja naj sliši besede mojih ust: Veliko in imenitno sorodstvo živi na svetu... Bratje in sestre enega Očeta smo, ki je naročil: „Ljubite se med seboj!“ Otroci pa so pozabili lepo naročilo svojega Očeta, so dali pravici slovo in usmiljenja malo, malo poznajo.“ Ko je bil malo pred smrtjo v Rimu, je prosil papeža, „naj blagoslovi vse narode, da ne bo narod tlačil naroda in brat delal bratu krivice.“

Želela sta svetu **mir**. Prešeren: „Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi.“ Slomšek: „Ljubega miru si želimo.“ „Zlata in srebra nimam, da bi vam ga prinesel. To-

da hočem vam biti glasnik miru. Zato sem prišel k vam, da oznanjam čast Bogu in mir ljudem.“ In nekemu kaplanu, ki je šel (1850) misijonarit v Pensilvanijo: „Poljubljam noge, ki gredo oznanjat mir.“

Pravičnost naj ne bo samica brez dote, naj človek ne velja le toliko kar plača, naj se ne čislata le goljufija in laž, naj zmaga medsebojna ljubezen in bratoljubje in ne nasilje. Tem Prešernovim mislim o družbeni pravičnosti, ki jim pridružimo še revolucionarno hrepenenje ljudstev po bratstvu in enakosti, so zelo blizu Slomškove: „Vsak naj za dobro vsem skrbi, naj se nikomur krivica ne godi in vsake-mu pomaga.“ In: „Kristjani! Poskušajte (bojujte) se za **svoje pravice, kakor je vaša dolžnost**, ali krivice ne delati.“ Ali njegova zelo ostra, stvarna izjava: „Naj se ne masti ti brada, kadar veš, da sosed strada.“ Ali skoraj sodobno udarni stih: „Eni se dvigajo ko velikani, / mislijo ve-komaj biti gospod; / naglo o-mahnejo sreče pijani, / čas jih pomete in nese odtod.“ Vedeti velja, da je prav on napisal našo prvo socialno pesem (Ubogi otrok v fabrikah). Tako kot Prešeren, ki mu je bila revolucija **ljudska oblast, združena s častnostjo** („da oblast in z njo čast, ko pred, spet naša bosta last“), torej tudi **nravno**, ne zgolj politično dejanje ljudi, „ki dobro v srcu mislijo“, je bil tudi Slom-

šek prepričan, da „**divja prostost** ... prinaša le boje, vojske in morije“ in da „kjer ni božjega duha, tam tudi prostosti ni“ in da „človeške družbe ne bodo rešile te nove ustavne reforme ne ekonomska in industrijska izboljšanja, kajti človek ni rafinirana žival, ki bi svoje želje mogel utešiti samo z zemeljskimi dobrinami, saj od teh zunanjih sredstev ni upati **dokončne** rešitve“. Rešitev je v ljubezni in pravičnosti, kajti „le pravičnost narod povzdiguje, greh pa ljudstva nesrečna stori.“

Oba sta vroče želela, da bi njun trud rodil sadove. Prešeren: „Vender te bodo morebit ostale...“; Slomšek: Mene pozabite, a mojih naukov ne pozabite.

Oba sta zaorala poglobitve, **trajne brazde** v našo zavest in zgodovino. Kar zadeva Prešerna, dokazovanje ni potrebno, za Slomška pa naj govori Miklošič: „Vi, prečastiti knez... ste se iz celega srca izobražanju ljudstva darovali in na tem polju več storili, kakor so pred stoletja zamogla.“

In zaradi vsega tega tudi **oba** v **napoto vsem**, ki sovražijo človeka, Policija je prežala na vsak njun korak, lovila njune besede, ju označevala za državi nevarna, napadali so ju v časopisih, ovajali vladi, bila sta črni ovci. Slomšek je bil edini med avstrijskimi škofi, ki ni imel niti enega državnega odlikovanja, ko so sicer vse škofo prebogato dekorirali. Dvakrat so oskrunili njegov grob — takoj po pogrebu leta

„Ne odtuji se!“

To je bilo zadnje naročilo moje matere. Redko je pisala. Njene roke so bile spretno za kmečko in hišno delo, neuke za pero. Zato se je zatekala k sosedovi hčeri, da napiše pismo zame, sama je pridala le kakšno opazko v obliki blagoslova in dobre želje in podpisala. Velike, neravne pa čitljive črke naročila so se mi vtisnile v spomin za vse življenje. Mati ni izrazila zapovedi, le prisrčno željo, ki ni obvezna, dasi v svoji blagosti močnejša kot vsak ukaz. In one tri besedice, pripisane na koncu pisma, so mi bile za to, da bi bil poslušen in veren, vodnik do današnjega dne. Mogoče materin nasvet glede odtujevanja od svojcev in rodne grude ni bil potreben. Saj sem po svetu srečaval rojake, ki so z večjim ponosom kot jaz naglašali svoj izvor, toda okorno napisane besede „Ne odtuji se!“ so se mi čestokrat porajale pred očmi. In ponosen sem bil, da jih je napisala mati.

.....

1862 in med drugo vojno — in tako hoteli izbrisati njegov spomin in omadeževati njegovo slavo.

— . —

Primerjane je pokazalo njuno veliko podobnost. Da, enaka sta si tudi v veličini in nesmrtnosti.

Enaka pa sta si, žal, tudi v tem, da premalo živimo od njunega izročila in vzpodbud.

Mirko Mahnič

Zame je materino naročilo pomenilo to, kar je pred stoletjem naglašal slavni angleški pisatelj Jožef Conrad. Po rodu je bil Poljak. Tujih jezikov ni poznal. Kot mladenič se je priselil na Angleško. Njegovi preprosti starši v narodno zatirani poljski deželi so mu pri slovesu rekli: „Nikdar ne pozabi, da si naš, poljskega rodu; ne zapostavljaj jezika in ne sramuj se povedati v svetu, da si Poljak.“

Tako je Jožef Conrad sam povedal na stara leta, ko je slovel kot velikan v angleškem književnem svetu. In ni se obotavljal izjaviti, da je pripisoval svoje velike dosežke svojemu narodnemu izvoru ter dejstvu, da je zavestno sledil navodilom staršem ter se ni nikdar odtujil svojemu narodu.

Človek se odtuji ali izneveri svojemu narodu na razne načine. Nekaterim ni treba iti po svetu, da se odtujijo. V prvi tridejanski drami „Naši domači tujci“ sem pred več ko štiridesetimi leti predstavil razmere, ko se sinovi in hčere odtujijo staršem zaradi različnih socialnih nazorov. Živijo pod eno streho, pa so vendar odtujeni. Tisti prizori so bili vzeti iz življenja naših ljudi v Ameriki. Nekaj podobnega, čeprav iz drugačnih razlogov, se dogaja po Evropi, a v mislih imam predvsem razmere v slovenskih krajih na Tržaškem, Goriškem in Koroškem. Tod je odtujevanje predvsem narodnostno,

jezikovno, v površnem oziru neredko iz materialnih ali namišljenih potreb. Mladina na primer misli, da ima več uspeha, če v javnosti ne občuje v jeziku roditeljev. To sem vedno smatral za pogrešno in škodljivo, v primerih odtujevanja otrok od staršev pa kar sramotno. Videl sem in slišal, da se to dogaja zlasti v večjih krajih.

Pri obisku Gorice leta 1969 sem doživel skoroda smešen prizor. V kavarni sem natakarku po slovensko naročil, naj mi prinese kavo z jutranjim prigrizkom. „Non capisco,“ je na kratko odvrnil. Dopovedal sem mu po angleško, kaj želim. Dal sem mu veliko napitnico. Ko sem drugo jutro vstopil, je isti natakark prihitel, da mi določi lepo mizo ob oknu. Pozdravil ni, le vprašal je po slovensko: (!) „Ali želite mičkano ali veliko kavo?“

Napitnina tisti dan ni bila tako visoka.

V trgovinah Gorice in Trsta sem dosledno nagovarjal trgovce po slovensko. Če ni bilo odziva, so poklicali uslužbenca, kj je razumel. Na podlagi izkušenj bi zaključil, da ima odjemalec navadno boljšo potrežbo, če trgovca Italijana nagovori po slovensko. Slednjemu je pač na tem, da proda in dobi odjemalce tudi med Slovenci.

Opuščati svoj jezik celo v krajih, kjer je javno občevanje v jeziku druge, večinske narodnosti, je pomota, na škodo le onemu, ki svoj jezik zataji.

Ni treba naglašati, da tujina odtuji, posebno priseljenca, ki je zapustil svojo domovino, da bi drugod poiskal boljši obstanek. Zanj je koristno, najbrž absolutno potrebno, da se nauči jezika nove

domovine, in njegovi otroci morajo v šole s tujim učnim jezikom. To je prva, glavna stopnja odtujenja. Toda kako velika je razlika pri raznih narodnostih. Kitajec se v Ameriki ne odtuji. Njegovi predniki so mogoče prišli pred sto leti — z izseljenci za delo pri grajenju železnic preko kontinenta. Po štirih ali petih pokolenjih še vedno govori svoj materin jezik in se drži družine in njenih običajev. Ni izključeno, da so zato Kitajci v Ameriki na splošno premožni in se med njimi po vladni statistiki najde najmanj zločincev. Njih neodtujeni svet slovi po pridnosti in poštenju.

Med Evropejci je odtujenje hitro, vendar se Italijani in Portugalci odlikujejo po skupnem družinskem življenju, ker čestokrat obdržijo svoj jezik in šege skozi več pokolenj.

Slovinci, ki so se naselili v Ameriki pred letom 1921, ko še ni bilo zakonov o kvotah, ki so desetletja priseljevanje malone preprečile, so se v veliki meri odtujili. Redko se dobijo vnuki, ki še razumejo kakšno besedo. Cerkve in slovenska društva jih še držijo v nekaki skupnosti, a njih govorica je povečini angleška. Opazil sem nekaj zanimivega glede odtujenja v juniju lanskega leta. Krištofov in moj prijatelj dr. Brinker in njegova soproga sta naju vozila z avtom iz svojega doma v severnem delu države New York preko Pennsylvanije in Ohia. Na mojo željo smo se ustavili v nekaterih še obstoje-

čih slovenskih naselbinah, to je v njih „narodnih domovih“. V clevelandskem Narodnem domu je bila spodnja dvorana natlačeno polna. Mladi in srednje stari, rekel bi vsi v Ameriki rojeni, in vsi strežniki so govorili le angleško, toda petje vseh posameznih skupin, vmes šaljivke in dovtipi, je bilo slovensko. In hrana brez izjeme pripravljena po starem običaju, zlasti kranjske klobase. Mojim prijateljem je vse tako ugajalo, da smo po prošnji doktorja in njegove soproge dvakrat zavili s pota, da bi spet imeli priložnost obiskati slovenski dom v drugih naselbinah.

Kako da se po svetu nisem odtujil in kako sem obdržal materinščino po več kot pol stoletja večinoma brez stikov s slovenskimi naselbinami? To in podobna vprašanja so mi stavili dobri rojaki pri obiskih na Primorskem in Korčškem. Taka vprašanja so me prese-nečala. Ali ni samoumevno, da človek normalnega razuma ne pozabi materinega jezika? V jeziku iz detinstva in odraščajoče dobe se nauči misliti in spoznavati svet in prvotni jezik ostane podlaga pri učenju drugih jezikov, sploh razumska podlaga našega življenja.

Materin jezik je tako rekoč pri-rojen, torej osnovni del življenja. Če sem se ga v dolgih letih redko posluževal, mi je vendar bil koristen, ne glede na kontinent, na katerem sem prebival, ali na druge jezike, v katerih sem občeval. Ker se svojega izvora nisem nikjer sramoval, sem našel spoštovanje do

slovenskega rodu. Če bi se ga sramoval, bi to ne bilo v korist meni in gotovo bi bilo le na škodo slovenstvu doma in na tujem.

Od odtujenja me niso zadrževali samo taki praktični pomisleki o jeziku in spoštovanju do izvirne domovine. Normalnemu človeku materin jezik zveni najlepše. Zame je bil in je ostal najmilejši; obenem mi je služil kot bogata podlaga za učenje drugih jezikov.

V zaključku govora za slovenski radijski program v Trstu me je izpraševalec leta 1973 vprašal, zakaj je vredno biti in ostati Slovenec. Med drugim sem dejal, da ljubezen do materinščine pride od srca. Dodati bi bil moral, da pride

tudi od razuma. Ta naroča, da svoj rod in jezik čislamo. Če hočemo kot celota ali poedinci, da nas bodo drugi spoštovali in cenili, moramo svoje spoštovati sami. Kdor se sramuje svojega izvora, sramoti samega sebe. Pri tujcih izgubi ugled, ne pridobi pa ničesar.

Rojeni Slovenci, ostanimo Slovenci! To ni nikaka napuhnjena narodnost, le praktično in pošteno stališče pred svetom. To je v zahvalo staršem in spoštovanje do njih, nam samim pa v korist in zadovoljstvo v življenju. Nikar ne zapostavljati materinega jezika!

Ne odtujimo se!

Andrej Kobal

(Iz knjige „Svetovni popotnik“)

TOŽBA NEPLODNEGA

Sončna je zemlja v večerni
višnjevi luči,
strast mojih blaznih očetov
me zadnjega muči.

Dali so mojim podedovanim očem,
da v njih se pijanost pretaka,
pijanost prezrelih plodov,
dali so name roke iz mraka.

Ljubim zemljó,
bolestno, kakor so oni ljubili,
ljubim njihove kot brazde sive glavé,
zakaj mi neplodnost so podelili?

Bridko je zadnjemu
življenje v vetrove razliti,
tožim, z obrazom v zemljó zarit,
bridkó je, bridkó je zadnjemu biti.

ŽVENKET ČREPINJ

To bujno pesem Tebi le igram,
srce le zate v ustna kri poganja,
ne vrzi proč me kakor cvet kostanja,
med bilke rok srce kot plod ti dam.

Pšenica nenasitnim si rokam,
rad jedel bi od tega darovanja,
a že na naklu smrti srp pozvanja,
že v žoltem snopju groze plapolam.

Tema, ki izhaja, že cči mi mreni,
o da bila mi šotor bi odprt,
tu shranil bi svoj šotor dragoceni.

Pogosti me kot s solzo žlahtnih trt,
presuha glina poka pod plameni,
svirel lončena sem, od tebe strt.

France Balantič

Janez Pavel II. drugič na Poljskem

Po štirih letih je papež Janez Pavel II. drugič obiskal svojo domovino. V četrtek 16. junija malo po petih popoldne ga je na varšavskem letališču pozdravil poljski primas kardinal Jozef Glomp, v imenu državne oblasti pa predsednik državnega sveta Jablonski. Kljub dežju in mrzlemu vetru ga je na letališču pozdravila tudi velika množica in vrsta škofov in duhovnikov.

„Mir tebi, Poljska, moja domovina!“ so bile prve papeževe besede. Povedal je, da ga je na obisk povabil še pokojni kardinal Višinski. Zato je tudi takoj po prihodu v Varšavo obiskal njegov grob. V prvem nagovoru je ocenil namen in pomen svojega romanja. „Mislim, da moram biti s svojimi rojaki v tem prelomnem zgodovinskem času.“ Na pogreb Višinskega 31. maja 1981 ni mogel, ker mu je to onemogočil atentat nanj. „Božja previdnost mu je prizanesla z bolečimi dogodki 13. decembra 1981,“ ko je režimski general Jaruzelski prevzel vso oblast in zatrl sindikat Solidarnost, je dejal Janez Pavel II.

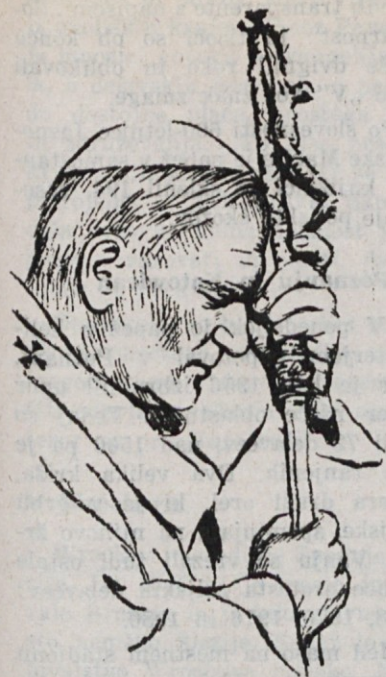
V stolnici, kjer je v kripti pokopan Višinski, je maševal za rajnega kardinala v navzočnosti 3 tisoč duhovnikov. V govoru je dejal, da je bil Višinski izreden človek za izredne čase. „Z vsemi rojaki bi rad obhajal sveto leto odrešenja,

še posebej s tistimi, ki na najbolj boleč način okušajo grenkobo ponižanja, trpljenja, odvzema svobode, krivice, teptanje človekovega dostojanstva.“

Iz stolnice je odšel peš v bližnjo jezuitsko cerkev, kjer se je sestel z zastopnicami poljskih redovnic, ki jih je 260 tisoč. Zunaj cerkve so tisoči Poljakov vzklikali Solidarnosti, Walensi in „Zmagali bomo!“ To se je ponavljalo tudi vse naslednje dni, kjerkoli se je pojavil papež. Na dan papeževega prihoda na Poljsko so politični priporniki začeli gladovno stavko.

Drugi dan obiska

V petek zjutraj je obiskal palačo Belvedere, kjer se je s kardinalom Glompom srečal s šefom poljske partije in vlade generalom Jaruzelskim in Jablonskim. Papež je v govoru izrazil upanje, da bodo kmalu prenehale omejitve, ki jih je prineslo vojno stanje. Ponovil je, da je prišel na Poljsko predvsem kot romar, pa tudi zato, da bi bil z rojaki „v posebej težavnem trenutku povojne poljske zgodovine.“ Izrazil je upanje, da bo večkrat napovedana družbena obnova postopoma uresničena po načelih, s trdom oblikovanih v prelomnih dneh avgusta 1980 (ko je država priznala Solidarnost). Treba je zaupati v mirno urejanje spornih vpra-

šanj, potrebno je dogovarjanje med vlado in ljudstvom, treba je vzpostaviti dobre odnose tudi z Zahodno Evropo in s Severno Ameriko. Pogovor je trajal dobri 2 uri.

Takoj po tem srečanju se je sv. oče sestal v kapucinski cerkvi s stotinami bivših internirancev, ki jih je režim po 13. decembru 81 poslal v koncentracijska taborišča.

Papež je tudi obiskal grob kralja Jana Sobieskega, zmagovalca nad Turki pri Dunaju. Po kosilu pri kardinalu Glempu se je sestal s predstavniki drugih krščanskih skupnosti. Pozdravil jih je z besedami: „Verujemo drugače, ne pa v koga drugega. Ob srečanju s pro-

fesorskim zborom katoliške univerze v Lublinu, kjer je sam nekoč predaval, so mu podelili častni doktorat. Zvečer je maševal na stadionu ob Visli. Zbralo se je nad milijon oseb, katerim je govoril o obnovi narodovega življenja.

V Čenstohovi

V soboto 18. junija je končno le mogel uresničiti svojo željo: obiskati Marijino svetišče na Jasni gori ob 600-letnici nastanka božje poti. Spotoma se je ustavil v „Mestu Brezmadežne“ v Niepokalanowu pri Varšavi, ki ga je ustanovil sv. Maksimilijan Kolbe, mučenec krščanske ljubezni.

V Čenstohovi je pozdravil skupino delavcev iz Ščečina ob Baltškem morju, kamor režim papežu ni dovolil potovati, in jim dejal, da nova družba nastane lahko le tam, kjer človek sledi Kristusu.

„Pridite v Čenstohovo,“ jim je dejal, „s svojimi radostmi in razočaranji, z veseljem in upanjem, s svojimi izkušnjami, tistimi povojnimi in tistimi iz zadnjih let! Pridite k Materi z rano v srcu, z bolečino, morda celo z jezo. Vaša navzočnost tu ima moč pričevanja... Ves svet je gledal, ko je poljski delavec z molitvijo in evangelijem zahteval svoje pravice.“

Stotisočem mladih Poljakov, s katerimi je molil, je med drugim dejal: „Bog daje človeku svobodo, da bi mu pokazal, kakšno dostojanstvo ima. Človek jo namreč lahko uporabi v dobro ali slabo, z njeno

pomočjo lahko gradi ali ruši... Jasna gora je poziv, da bi svobodo dobro uporabljali, da bi gradili in ne uničevali...“

Komunistični režim papežu ni dovolil obiskovati nobenega mesta na obali Baltiškega morja, zato je papež poudaril: „Želim povedati, da sem prišel obiskat vso domovino od severa do juga, od vzhoda do zahoda.“ Režim se je bal papeževe navzočnosti v Gdansk, kjer je nastal resnično svobodno ustanovljeni sindikat Solidarnost.

600-letnica Jasne gore

V nedeljo 19. junija je bila osrednja proslava 600-letnice Čenstohove. Od vseh strani Poljske se je zbralo poldrugi milijon Poljakov, ki so napolnili velikanski trg pred samostanom do zadnjega kotička. Petje, molitev, zanosni vzkliki. Papež je maševal na prostem pred svetiščem. Maša je bila posvečena tudi svetemu letu odrešenja. Janez Pavel II. je govoril tudi o svobodi naroda in njegovi suverenosti.

„Narod je zares svoboden, kadar se lahko oblikuje kot skupnost, ki jo določa skupna kultura, jezik in zgodovina. Država je resnično svobodna, kadar se lahko uresniči na vseh ravneh skupnega življenja.“ Jasna gora je bila to nedeljo res srce Poljske.

Množica ga je ponovno prekinila med govorom, zlasti ko je omenil svobodo in narodno suverenost. Kljub številni policiji so mnogi

razvili transparente z napisom „Solidarnost“ in tisoči so ob koncu maše dvignili roke in oblikovali črko „V“ kot znak zmage.

Po slovesnosti 600-letnice Jasnogorske Marije je papež v samostanski knjižnici še sklenil 194. zasedanje poljskih škofov.

V Poznanju in Katowicach

V ponedeljek je papež s helikopterjem odpotoval v Poznanj, kjer je leta 1956 izbruhnil upor zoper rdeče oblastnike. Tedaj so ubili 72 delavcev, nad 1500 pa je bilo ranjenih. Dva velika križa, katera družijo orel, ki je v grbu Poljske, spominjata na njihovo žrtv. Vanju so vrezali tudi ostale letnice protesta poljskih delavcev: 1968, 1970, 1976 in 1980.

Med mašo na mestnem stadionu je razglasil za blaženo poljsko redovnico Marijo Uršulo Ledochowsko. Ljudi je bilo nad milijon. V Poznanju je zlasti poudarjal pomen kmečkega stanu, ki ga komunizem zmeraj zapostavlja. V Poznanju je bil tudi prvi kongres „Solidarnosti“ kmetov.

Popoldne je papež prebil doma, v rojstnih Katowicach. Na letališču ga je čakala nepregledna množica. Katowice so rudarsko premogovno središče, kjer so se rudarji še nekaj časa po razglasitvi vojnega stanja in razpustu Solidarnosti v rovih upirali generalu Jaruzelskemu.

Marijina pobožnost se je odvijala pod sliko piekarske Matere božje, ki je znana po množičnih roma-

njih mož in fantov, zlasti rudarjev iz okoliških krajev. Janez Pavel II. je množici govoril o evangeliju dela, o delavskih pravicah, o pravici do dostojne plače, prostega časa in združevanja. „To niso pravice, ki nam jih je kdo dal, ker so nam prirojene... Teh pravic nam ni dala država; njena dolžnost je te pravice varovati in paziti, da jih nihče ne prekrši.“

Opazovalci so bili posebej pozorni na papeževo priporočilo, da je mogoče samo z dogovarjanjem rešiti odprta vprašanja. Sila, nasilje, teror ne prinašajo rešitve.

V Wrocławu

Wrocław je središče Spodnje Šlezije. Do 1945 se je mesto imenovalo Breslau in je bilo glavno mesto nemške Šlezije. Sedaj je prebivalstvo Wrocława poljsko, Nemci so se umaknili ali bili izgnani. Papež je prišel sem v torek 21. junija. Na letališču je maševal in govoril milijonski množici. Govoril jim je o svetniškem liku sv. Hedvike ali Jadvige. Hedvika je bila Nemka in je postala žena poljskega kralja Henrika iz rodu Piastrov. Papež se je ob sv. Hedviki zavzel za spravo in medsebojno razumevanje med Poljaki in Nemci. Poljski in nemški škofje si vzajemno prizadevajo za mir v Evropi in v svetu.

Popoldne je papež poromal na Goro sv. Ane. Množico, ki je pričakala papeža, so ocenili nad milijon.

V Krakovu

Sredo je papež preživel v Krakovu, mestu svoje mladosti in zrelih let. Zjutraj je obiskal Jagelonsko univerzo, na kateri je l. 1938 začel študirati književnost, med vojno pa je skrivaj študiral teologijo. Po doktoratu je ostal povezan z Jagelonsko univerzo, dokler ni komunistični režim izločil teološke fakultete iz sestava univerze.

Rektor je sedanji papežev obisk označil za največji dogodek v 6 stoletjih zgodovine Jagelonske univerze. Vse fakultete, ki delujejo na tej univerzi, so papežu podelile častni doktorat.

V velikem krakovskem parku Blonie je papeža po prihodu z univerze pričakalo dva milijona ljudi. V izredno slovesnem bogoslužju je razglasil dva nova poljska blažena: bosonogega karmeličana p. Rafaela Kalinowskega in frančiškanskega brata Alberta Chmielowskega.

Popoldne je šel papež v delavsko četrt Nowo Huto, kjer je stalinistični režim zgradil velike železarne. Mesto naj bi bilo brez slehernega verskega znaka. Pa so delavci izsilili dovoljenje za zgraditev cerkve. Pred 4 leti je sv. oče blagoslovil v tem naselju prvo cerkev, sedaj pa še drugo, posvečeno sv. Maksimilijanu Kolbeju. Danes je Nowa Huta eno največjih žarišč odpora zoper rdeči režim.

V stolnici je nato papež sklenil sinodo krakovske cerkvene pokra-

jine. Nad 2 tisoč navzočih je pozdravilo papeževe besede, ko je začel, naj bi sklepi sinode vedno služili nevidnemu delovanju Svetega Duha, iz katerega raste mir.

Nepričakovano sta se istega večera ponovno srečala papež in Jaruzelski. V kratkem uradnem sporočilu o srečanju je bilo rečeno, da je prišlo do srečanja na pobudo s cerkvene strani, da sta sogovornika nadaljevala pogovor, ki sta ga začela 17. junija v palači Belvedere, da sta izrazila upanje, da bo obisk pripomogel k mirnemu razvoju družbenega življenja na Poljskem in v svetu, in izjavila, da stiki med apostolskim sedežem

in republiko Poljsko koristijo državi in Cerkvi.

Zadnji dan

Četrtek 24. junija si je papež rezerviral za zasebna srečanja. Med njimi je bilo tudi srečanje z voditeljem prepovedanega sindikata Lechom Walenso v hribih Tater, kamor je prišel Walensa z ženo in 4 otroki. O pogovoru nj bilo uradnega poročila. Med uradnim delom papeževega obiska na Poljskem Walensi režim nikakor ni dovolil v papeževo bližino.

V hribih je ostal papež z nekaterimi najožjimi prijatelji do odhoda posebnega letala v Rim.

Galileo Galilei – izkušnja in svarilo

Papež si prizadeva za resnico glede „primera Galilei“

V vatikanski dvorani Sala Regia je papež Janez Pavel II. 10. maja 1983 sprejel 200 znanstvenikov, udeležencev mednarodnega kongresa o „galilejevski znanosti danes“. Kongres se je odvijal delno v San Remu, delno v Rimu. Papež je ob tej priložnosti povedal, da komisija za ugotovitev resnice o Galileiu, ki jo je ustanovil pred dvema letoma, nadaljuje delo in daje upanje, da bo zadevo uspešno končala.

Srečanje z znanstveniki je bilo nenavadno slovesno, saj je bilo navzočih kar 22 kardinalov. Papež

je uglednim znanstvenikom v njemu lastnem lahkotnem tonu povedal, da kardinali niso tukaj samo zato, da bi jih počakali in sprejeli, temveč „s svojo navzočnostjo potrjujejo pomen, ki ga Cerkev daje temu dialogu“.

Med udeleženci je bilo kar 30 dobitnikov Nobelove nagrade. Prav zaradi tega je bil prvi del kongresa v San Remu od 5. do 7. maja, saj je znano, da je ugledni Šved Alfred Nobel zadnja leta preživel v San Remu in tam tudi umrl. Prav letos pa svet praznuje 150-letnico njegovega rojstva. No-

belovci so papežu napisali tudi posebno pismo, v katerem se mu zahvaljujejo za vse, kar je Cerkev naredila za napredek znanosti in kulture. Listino je papežu izročil italijanski znanstvenik prof. Antonio Zichichi, tudi predsednik organizacijskega odbora kongresa.

Papež je znanstvenike nagovoril v francoščini. Odkrito je razmišljal o odgovornosti Cerkve v primeru Galilei. Poudaril je, da je to dragocena izkušnja, ob kateri lahko Cerkev razčisti razmerja med vero in znanostjo. V imenu Cerkve se je svetu znanosti zahvalil za vse, kar mu dolguje. Ugledne znanstvenike pa je povabil, naj s svojo veliko moralno veljavo skušajo doseči, da bi velike znanstvene in tehnološke možnosti namenili razvoju in ne oboroževanju. „Cerkev bo vedno vaša zaveznica, kadar se boste zavzemali za človekov resnični razvoj,“ je poudaril med drugim.

„Močno želim, da teologi, znanstveniki in zgodovinarji, ki jih preveva duh sodelovanja, poglobijo raziskovanje primera Galilei. Pošteno je treba priznati napake, pa naj so bile narejene na kateri koli strani. Naj izginejo razločki, ki jih ta primer še vedno zbuja v mnogih, da bo lahko prišlo do rodovitnega razumevanja med znanostjo in vero, med Cerkvijo in svetom. Podpiram to nalogo, ki naj razsvetli pravo resnico in odpre vrata prihodnjemu sodelovanju. Kot veste, sem naročil ustanovitev posebne interdisciplinske

komisije, ki naj pozorno prouči ta vprašanja. Njeno delo napreduje in lahko upamo, da bo veliko pripomogla k rešitvi.“

Komisija v resnici dela že dve leti. Vodi jo francoski kardinal Gabriele Maria Garonne, predsednik papeškega sveta za kulturo, njen tajnik pa je tudi Francoz nadškof Poupard, voditelj tajništva za neverujoče. Člani te komisije pa so še: italijanski duhovnik Michele Maccarrone, predsednik papeškega sveta za zgodovinske znanosti, jezuit George Cone, direktor papeškega astronomskega observatorija v Castelgandolfu, in brazilski profesor Carlos Chagas, predsednik papeške akademije znanosti. Prvi sad dveletnega dela bo knjiga „Galilei — zgodovina in mit“, ki je že v tisku. V knjigi bodo obširne razprave o Galileiu in njegovem času, o razmerjih med njim; in Cerkvijo ter o njegovi vlogi v sodobni znanosti in kulturi. Naslednja stopnja bo objava listin o procesu in sodbi leta 1633. Prav to drugo knjigo znanstveni svet pričakuje z velikim zanimanjem, saj bodo nekatere stvari prvič objavljene. Pri objavljanju gradiva o Galileju sodeluje tudi vatikanski tajni arhiv.

Kratka zgodovina mariborske škofije

Od ustanovitve do reformacije

Slovensko etnično ozemlje od Drave je po odločitvi Karla Velikega 811 pripadlo salzburškemu nadškofu, južno od Drave pa oglejskemu patriarhu. Drava je bila poslej za več kot 1000 let meja med 2 metropolijama, ki sta upravljali slovensko ozemlje.

Že pred 13. stoletjem je salzburški nadškof spoznal, da ne more oskrbovati preobsežne nadškofije. Zato je Salzburg 1070 ustanovil krško škofijo, 1218 sekovsko škofijo in 1228 lavantinsko škofijo. Novo ustanovljena škofija pa je bila popolnoma odvisna od Salzburga. Ta lavantinskega škofa izbere, potrdi in posveti.

Lavantinska škofija je imela št. Andraž z vsemi podružnicami, Sabot, Remšnik, St. Florian. Pozneje je dobila še nekatere župnije in podružnice, ki so se ustanovile na njenem ozemlju. Meje se do jožefinskih reform niso spremenile. Dohodkov škofija ni imela skoraj nobenih. Lavantinski škofje so skoraj redno prihajali iz vrst salzburških kanonikov. Svoj beneficij so praviloma obdržali. Nekateri so opravljali službe na dvoru in vodili diplomatska poslanstva.

Od reformacije do jožefinskih reform

Med škofi do reformacije ima pomembno mesto Jurij Stobej

(1584—1619). 1598 je Stobej izdelal svoj znameniti načrt za rekatolizacijo avstrijskih dednih dežel. V bistvu je ta načrt uporabil načelo, ki se je že prej uporabljalo pri protestantskih vladarjih: cuius regio, illius religio. Deželni knez je uporabil svoja pooblastila in protestantizem v svojih deželah prepovedal. Pastorje so izgnali ali pa so sami zbežali. Plemiči in meščani pa so se morali vrniti v katoliško vero ali pa se izseliti iz dežele.

V 17. in 18. stoletju so se vrstili na lavantinskem škofijskem sedežu plemiški sinovi, v glavnem salzburški kanoniki, uresničevali odloke tridentinskega koncila in vestno skrbeli za svojo škofijo.

Jožefinske reforme

1789 je cesar Jožef II. končal razmejitve za lavantinsko škofijo. Priključil ji je nekatere župnije salzburške, goriške in ljubljanske škofije. Iz majhne škofije, v kateri so bivali večinoma Nemci, je nastala razsežna škofija s 145 župnijami in 450 duhovniki. Do te razmejitve je bila lavantinska škofija pravzaprav na robu slovenskega etničnega ozemlja, po njej je stopila „vanj“, postala je slovenska. Neugodno pa je bilo to, da je bil sedež na skrajnem severu, pretežni del župnij pa na jugu.

Škof dr. Franc Kramberger

Škof Slomšek (1946-1962)

1846 je bil umeščen za škofa Slomšek. Škofija je dobila škofa, kakršnega si je ljudstvo splošno

želelo. Vsako izmed njegovih del bi zaslužilo posebno obravnavo. Sedlitev škofijskega sedeža in razmejitev škofij, kar je imelo daljnosežne posledice, je eno pomembnejših Slomškovih del. 1959 je Slomšek prevzel cerkev sv. Janeza Krstnika za stolnico. Isto leto je v Mariboru ustanovil bogoslovje, veliko naredil za dijaško semenišče in dobrodelno društvo katoliških gospa. V Mariboru si je Slomšek še naprej prizadeval za dvig narodnega in kulturnega življenja; sodeloval je pri slovanski čitalnici z govori.

Do prve svetovne vojne

Za Slomškom sta bila škofa: Jakob Stepišnik (do Slovencev in njihovih narodnostnih zahtev pravičen; postavil na noge dijaško semenišče, v Mariboru začele delovati šolske sestre, v Celju usmiljene sestre, v Mariboru frančiškani prevzeli župnijo Marije Device, v Rajhenburgu se naselili trapisti, nastalo več pobožnih družb in bratovščin, posvečenih 28 novih cerkva) in Mihael Napotnik (doba srditih narodnostnih bojev, „pročodrimsko gibanje“, katastrofa 1. svetovne vojne, sklical 5 sinod, 10 novih cerkva).

Od konca 1. svetovne vojne

1923 je bil imenovan za škofa 66-letni dr. Andrej Karlin, razočarani tržaško-koprski škof. Po ustanovitvi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je škofija dobila

nekatero kraje iz sosednjih župnij: sekovske, krške in szombatheljske. 1924 jo je apostolski sedež izločil iz salzburške metropolije in jo podredil sebi.

1928 je škofija praznovala sedemstoletnico. Škof Karlin je dobil pomožnega škofa dr. Ivana Tomažiča, ki ga je po njegovi smrti 1933 tudi nasledil. Velika skrb Tomažiča je bila gradnja bogoslovnega semenišča na Vrbski cesti pod Kalvarijo, ki je bila v glavnem končana do 2. svetovne vojne, ni pa še doslej služila svojemu namenu (okupator in nato komunizem, op. DŽ). Strahote 2. svetovne vojne so silno prizadele lavantinsko škofijo. Veliko duhovnikov je bilo izgnanih.

Po Tomaževi smrti (1948) je vodil škofijo dotedanji pomožni škof dr. Maksimilijan Držečnik, ki je bil imenovan za rezidencionalnega škofa 1960. 1962 se je škofija uradno preimenovala v mariborsko, 1968 je bil mariborski škof podrejen metropolitu v Ljubljani kot sufragan.

Mariborski škof dr. Franc Kramberger

Mariborski škof dr. Franc Kramberger je bil rojen 7. oktobra 1936 v župniji Sv. Lenart v Slovenskih goricah. Srednjo šolo je obiskoval v Mariboru in maturiral 1954. Nato je študiral na Teološki fakulteti v Ljubljani. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1960 v Mariboru.

V letih 1961 do 1965 je bil kap-

lan pri Sv. Rešnjem telesu v Mariboru, nato do 1972 prefekt v dijaškem semenišču v Mariboru. Od 1972 do 1980 je bil ravnatelj istega zavoda, od 1976 pa še ekonom.

Za doktorja teologije je bil promoviran na Teološki fakulteti v Ljubljani 1973 z disertacijo: O srednje teološke resnice v Slomškovem oznanjevanju. Od 1973 je bil tudi vicepostulator v procesu za beatifikacijo škofa Slomška, od 1975 pa član sveta za semenišča pri jugoslovanski škofovski konferenci.

Za mariborskega - lavantinskega škofa je bil imenovan 10. novembra 1980. Posvečen v škofa in uમેશ્ચન pa je bil 21. decembra 1980.

Sedanje stanje

Ozemlje, prebivalstvo, katoličani

Mariborska škofija obsega 36,5% slovenskega ozemlja in meri 7.398 km². Znotraj njenih meja živi 830.000 prebivalcev, od teh je 734.000 katoličanov (88,1%).

Župnije, dekanije, cerkve

Mariborsko škofijo sestavlja 284 župnij, ki so povezane v 28 dekanij. Bogoslužnih zgradb je 711: 274 župnijskih cerkev, 363 podružničnih in 74 kapel.

Krsti

Krivulja odstotka krščenih novorojenčkov se naglo spušča. Od 86,8% v letu 1971 je padla na 77,3 v letu 1979. Na leto je še krščenih okrog 10.000 otrok, raste pa število tistih, ki novorojenčkov več ne krstijo.

Mariborska stolnica

Cerkvene poroke

V zadnjem desetletju je v škofiji povprečno 4.000 cerkvenih porok (1970 — 4752, 1979 — 3697). Mnogi katoličani sklepajo le civilni zakon.

Cerkveni pogrebi

Vse zadnje desetletje je število cerkvenih pogrebov dokaj stalno. Nekatoliških pogrebov je vsako leto približno 1000.

Nedeljska maša

Precejšnje število katoličanov ne spolnjuje „nedeljske dolžnosti“ in odstotek obiskovalcev nedeljskega bogoslužja vztrajno drsi navzdol. Padeec znaša približno 1% nedeljnikov na leto. Vsako nedeljo hodi k maši 165.000 vernikov (28%), približno polovico je žena, drugo polovico pa sestavljajo s kar precej enakim deležem možje in otroci.

Versko izobraževanje, verski tisk

Dobrih 20% šoloobveznih krščenih otrok ne hodi k verouku. Po birni

mnogi opustijo verouk in z njim pogosto tudi nedeljsko mašo. K mladinskemu verouku hodi v škofiji okoli 6000 mladih.

Glede verskega tiska: naročniki Družine in mohorskih knjig se krčijo, raste pa še število odjemalcev Ognjišča in Mavrice.

Duhovniki

Škofija ima 332 škofijskih duhovnikov in 92 redovnih, skupaj 424. 34 župnij je nezasedenih. Od 1973 se manjša število duhovniških posvečenj.

Redovniki, redovnice

V škofiji je 92 redovnih duhovnikov in 22 redovnih bratov. Zastopani so minoriti (23), frančiškani (14), kapucini (12), salezijanci (12), jezuiti (9), lazaristi (6), križniki (5), trapisti (5), dominikanci (3), klarretinci (2) in 1 benediktinec.

V 14 ženskih redovih je 219 redovnic.

Kulturno življenje pri Slovencih v poznem srednjem veku

Dejstvo, da je bil odločujoči del vladajočega družbenega razreda v veliki večini slovenstvu tuj — nemški ali romanski — je določalo tudi značaj višje kulture, ki se je razvijala v slovenskih pokrajinah od dvanajstega do petnajstega stoletja. Vendar ni bila več tako enotna kakor prej, ker ni bila več izključno povezana s Cerkvijo, čeprav je ostala Cerkev tudi še v teh stoletjih vodilna ali vsaj najmočnejša sila v višjem kulturnem razvoju.

Glede splošne kulturne ravni so slovenske pokrajine v tem času gotovo napredovale. V okrog 35 samostanih enajstih vrst redovnikov in redovnic, ki so nastali od enajstega stoletja naprej v slovenskih pokrajinah, so nastala tudi domača kulturna središča, čeprav so — kakor drugod v Evropi — gojila skoraj izključno mednarodno versko kulturo v mednarodnem cerkvenem, latinskem jeziku. O njihovem pomenu pričajo — zlasti pri samostanih cistercijanskih „belih menihov“ ter kartuzijancev — njihove dovolj velike zbirke srednjeveških rokopisov. Originalna domača dela so med njimi seveda izjemna.

Vsebina rokopisov v samostanih na Slovenskem pričča, da so bili do štirinajstega stoletja samostani

vsekakor v tem pogledu na podobni ravni kakor drugod v Evropi. Ovire, da bi vpeljali v književnost tudi slovenščino, pa so bile v tej dobi še prevelike. Slovensko ljudstvo je živelo razbito na vrsto fevdalnih pokrajin, ki so dajale oporo le za nastajanje pokrajinske zavesti. Cerkevna središča za Slovence so bila vse do srede petnajstega stoletja še vedno v tujini, na nemškem ali italijanskem ozemlju, ali vsaj v romanskih mestih, ob morju. Prav tako so imeli v tujini svoja središča tudi najvažnejši redovi, katerih samostani so nastali v slovenskih pokrajinah. Vsa izobrazba, ki jo je tedaj posredovala Cerkev, je bila latinska. Živ jezik je uporabljala le pri verskem nauku za ljudstvo. Že zaradi družbenega položaja ljudi, ki so govorili nemški, je imela nemščina boljše pogoje, da zamenja latinščino pri pisanju, kakor slovenščina.

Šele v drugi polovici petnajstega stoletja so nastala tudi na Slovenskem prva pomembnejša v nemškem jeziku pisana zgodovinska dela. Na Koroškem je bil tak pisec Jakob Unrest (+ 1500), avtor Avstrijske in Koroške kronike. Unrest je bil tedaj župnik pri Šmartinu na Dholici ob Vrbskem jezeru. Na Štajerskem pa je neznan frančiškan spisal v proslavo Celjskih

grčfov posebno Celjsko kroniko. Vsa ta dela pa so po svoji vsebini že bolj posvetnega značaja in kažejo s tem tudi vpliv plemstva na spremembe v kulturnem življenju.

Slovenščine torej niso pri pisanju uporabljali niti tisti ljudje, ki so jo gotovo uporabljali ob stiku s podložniki v vsakdanjem življenju (na primer pri zapisovanju ob sestankih kmetov in podobno). Vzrok za tak postopek ne tiči v narodnostnem nasprotju, ki ga ta doba še ni poznala. Saj je položil nemški vitez in pesnik Ulrich Liechtensteinski, ko je opisoval svoje potovanje skozi Koroško (leta 1227), koroškemu vojvodu Bernardu Spanheimskemu in njegovemu spremstvu v usta slovenski pozdrav: „Bog vas sprimi, kraljeva Venus“. Tudi smešnost obreda ustoličevanja koroškega vojvoda, ki jo je občutilo plemstvo v trinajstem in štirinajstem stoletju, je izvirala odtod, ker je vojvodo ustoličeval kmet, ne pa morda odtod, da je pri obredu uporabljal skupno s sogovorniki slovenski jezik. Ob koncu srednjega in začetku novega veka še ne poznamo nacionalnih gibanj in ne nacionalizma, kot se je uveljavil v devetnajstem stoletju.

V zadnjih desetletjih 15. in v začetku 16. stoletja so delovali med drugimi tile ugledni potomci slovenskih meščanov in kmetov na Dunaju: Jurij Sladkonja iz Ljubljane (1456—1522), cesarski dvorni kapelnik, pozneje dunajski škof, o katerem je šel glas, da ni bil

neprijazen začetkom reformacije; Bernard Perger s Štajerskega, pisec prve v humanističnem duhu pisane latinske slovnice v avstrijskih deželah; Pavel iz Kamnika, cesarski tajnik, diplomat, pozneje kancler dunajske univerze.

V zvezi z vsakdanjim verskim življenjem je nastalo v tem obdobju v slovenščini nekaj novih rokopisov z molitvenimi obrazci (rateški in stiški rokopis, prvi iz druge polovice štirinajstega stoletja, drugi iz prve polovice petnajstega stoletja) in nekaj krajših slovenskih beležk ali razlag k pesameznim besedam. Pa še stiški rokopis je pisal delno neki češki begunec pred husiti, delno pa najbrž neki njegov učenec.

Ljudstvo je živelo še dalje svoje lastno kulturno življenje, ki se je izražalo predvsem v ljudski pesmi. Seveda se je tudi ta spreminjala po obliki in vsebini. Duhovščina je prevajala latinske in nemške cerkvene pesmi v slovenščino. Vrsta cerkvenih pesmi in kolednic verske vsebine nam kaže, da je bila krščanska vera v ljudstvu trdno ukoreninjena.

(Po Inzkovi Zgodovini Slovencev)

Za mladino za mladino

KAJ BO Z VAŠO VERO?

Skriti Bog

Kdor bi se hotel dokopati do spoznanja Boga z orodjem moderne tehnike, z vso aparaturo pozitivne znanosti, bi iskal v prazno. Če bi hoteli s kotomerom izmeriti in s šestilom obkrožiti tisto „nekaj“, kar bi imenovali Bog, to ne bi bil Bog, ampak naš malik, narajen z našimi rokami. Tu je usodnost ateizma. In v tem tudi tiči vprašanje, ali je prepričan ateist sploh možen. Kajti končno ostane vprašanje: ali se sklonim pred skrivnostjo Boga, ali priznam boga-malika.

Sveti Tomaž, eden največjih od naših krščanskih intelektov, je zapel: Molim te ponižno, skriti Bog nebes. Vera je pogled v resničnost, ki je ni mogoče videti. „Boga nikoli nihče ni videl“, pravi sv. Janez (Jan 4, 2). Apostol samo po-

novi, kar je rekel Kristus: „Nihče ne ve, kdo je Oče, razen Sina in tistega, kateremu hoče sin razodeti“ (Lk 10, 22).

Bog se je tudi po Kristusu toliko razodel, da lahko vsak veruje. Toliko je v njem božje luči. Luč je prišla na svet. Vendar se je isti Kristus tako zelo skril v človeško naravo, da vsak lahko tudi ne veruje. Tema luči ni sprejela.

Škof Moser, ki pozna moderne ga človeka, pravi: v obe roki vzajemem svoje srce in ti ga podarim. Podari ga skritemu, neznanemu Bogu. Samo skriti, neumljivi, neizmerljivi, nedognani Bog more biti Bog.

Zato trdi eden najboljših teologov Ratzinger: nihče ne more popolnoma ubežati niti dvomu niti veri. Da, tudi veri nihče ne more ubežati. Seveda, če je iskren.

Zato ni čudnega, da mladostnik v vihravih letih, ko se zazira v svoja lastna brezna, kdaj pa kdaj

stavi pod vprašaj ne le sebe, v dvom postavi tudi svojo vero. Četudi je vera svetel oblak, ki nas obdaja, dokler potujemo po zemlji, kot pravi Rahner, je vendarle oblak. Res, nad vsakim oblakom sije sonce, je jasno nebo. Tudi nad oblakom vere in nevere. Tudi nad oblakom dvoma.

A človek je včasih tako beden. V trenutku se ti lahko zgodi, da se zagrne neka zavesa na otroško vero. Prej je bilo tako preprosto. Očetova, materina vera je bila trdna, ker sta bila tako jasna in čista oba pojma: oče in mati. A zdaj v mladostnih letih se počasi odmikata: najprej oče, potem mati. In ostaneš sam.

Prijatelj je lahko velika milost. A končno stojiš sam pred seboj in sam pred to skrivnostjo, ki jo imenujemo Bog. Ta trenutek ti je potrebna milost. Če ne zmoreš drugega, bi zmogetl vsaj molitev puščavnika Sahare Karla Foucaulda: Moj Bog, če si, razodeni se mi! To so včasih velike stiske. Treba je iskati resnico, treba poglobljati versko znanje, treba uravnavati življenje po svoji vesti, a predvsem je treba moliti.

V večurni debatj mladega človeka, ki je izgubil vero, mi je rekel: če bi bil Bog, bi ohranil vsaj vero tistemu, ki živi iskreno; meni je ni ohranil, torej ni Boga. Začarani krog. Bil je plemenita duša. Zanesem se, da je še. Imel je znanja kot redkokdo od vas, imel pošteno srce, kot izpove ta zadnji njegov

argument za nevero: imel je čisto vest. A zakaj? Kolikokrat stavimo to vprašanje: zakaj? Mislim, da ostane edini odgovor: ni več molil. Spet: pa zakaj? Tudi tu je misterij.

Ni naš pesnik Kette prav zadel v svoji pesmi?

O Bog svetlobe, Stvarnik harmonitvoj izgubljeni sin je zopet tu; | je, o, daj mu izgrešenega mirú v bližini svoje svete domačije.

O, naj mu žarek milosti zasije v tem osamelem, osamelem dnu srca in duše, da po dvojnem zlu zapoje zopet prejšnje melodije!

Noč vere. Celo mistiki, tako potopljeni v božje bivanje, so okušalj to grenkost. Kako je ne bi mi, navadni zemljani! Kako ne bi tega preživljaj mlad fant, doraslo ali doraščajočo dekle? Preživljaj posebno v sedanjem zmedenem času, ko govorimo o miru, pa prelivamo kri; kričimo o svobodi in je na svetu vedno več sužnje; hočemo resnico, pa nam nudijo laž. Notranje stiske, zunanje zmede, kdo ne bi razumel, da te trpinči dvom?

A noben oblak ni tako temen, da ne bi nad njim sijalo sonce. Četudi jaz njega ne vidim, On vidi mene, četudi njega ne ljubim. On ljubi mene. Četudi imam strašni občutek, da sem sam in osamljen, je On z menoj.

Poklekni: morda to noč dobiš mir duše in srca. Molil bom zate.

Franc Sodja CM

Odprtost para

V prejšnjih razmišljanjih smo močno poudarili, kako se morata fant in dekle zelo veliko o vsem pogovarjati, če hočeta kolikor toliko prodreti v skrivnost drug drugega. To je pogoj, da se lahko resnično vzljubita. Neznanih in skritih stvari ne moreš prav ljubiti. Opozorili smo tudi na to, da morata zelo paziti na precejšnjo mero neodvisnosti in samostojnosti, ko se odločata za zakon s tem ali onim človekom, za tak ali drugačen način življenja. Nobenemu pritisku ne smeta popustiti, če po lastnem spoznanju in vesti mislita drugače. Skratka, dva mlada človeka, ki se pripravljata na zakon, se morata do neke mere osamiti in se ozirati v svoj ljubezenski krog.

Vendar bi bilo čisto napačno misliti, da je to edino, kar je v teh mesecih priprave potrebno. Tudi fant in dekle, ki se imata rada in se pripravljata za vstop v zakon, ne nehata biti družbeni bitji. Nobena vrsta Robinzona ni mogoča, če se hoče človek razvijati normalno, se pravi naravno in zdravo. Tudi Robinzon v dvoje ne! Tudi kot zakonca ne bosta živela ločeno od sveta, ampak sredi njega. Zato morata že na poti v zakon razumeti in živeti zakonitost človeka, da namreč potrebuje soljudi.

Kakorkoli je torej res, da morata biti do svojih staršev dovolj samostojna, je enako res, da se ne smeta od njih ločevati, pač pa

bolj kot kdaj koli prej imeti z njimi čim bolj živahne stike. Prehod iz prejšnje družine v novoo- snovano ne more biti čisti skok, ampak pameten, počasen, organski prehod. Ravno zdaj je prilika, da se veliko pogovarjata tudi s svojimi starši, da jih sprašujeta o njihovih izkušnjah, da izmenjavata z njimi mnenja, poglede in načrte. Več ljudi gotovo več ve, seveda če to dela v medsebojnem razumevanju in strpnosti drug do drugega. Celo stari starši, če so še živi, lahko marsikatero modro povedo, saj na svoj način poznajo in imajo radi svoje vnuke.

Velikokrat se sliši pritožba, da je ta ali oni prijatelj, ki je imel veliko stikov z drugimi, nenadoma utihnil, skoraj izginil. Ko je namreč začel hoditi z dekletom ali dekle s fantom, skoraj ni več poznal svojih nekdanjih prijateljev ali prijateljic. Res ne more nihče zameriti dvema, ki hodita skupaj, da veliko več časa porabita zase. Vendar ju to ne opravičuje, da ne vzdrževala rednih stikov z drugimi svojimi znanci in prijatelji. Če hočeta ostati sredi resničnega življenja, ne smeta umetno ustvarjati okolja, ki ga ni bilo in ga ne bo — da bi namreč lahko bila sama zase. Še kako bosta pozneje rabila znance in prijatelje, še posebej te, in bilo bi zelo nespametno pustiti jih ob strani zaradi medsebojnega spoznavanja, kajti enkrat pretrgano prijateljstvo je potem težko spet

poživiti. Bistvo pravega prijateljstva je ravno v tem, da se nikdar ne prekine, čeprav ni ravno odvisno od dolžine časa, ki ga poračimo za prijatelje.

Še posebej je lepo in koristno, če se najdejo pari, ki se pripravljajo na zakon, in se včasih skupaj pogovorijo o svojih opažanjih in izkušnjah, razočaranjih in težavah, upih in načrtih. Obstajajo celo skupine, ki se shajajo na takšno izmenjavo misli in doživetij redno vsak mesec. Marsikateri težava ni več tako velika, kot je bila videti, ker par opaza pri drugih enak problem ali pa še težji. Slišita tudi o pametnih rešitvah, do katerih sama še nista prišla. O vsem se pogovorijo tudi kot kristjani, kar danes vsekakor ni ne lahko ne pogostno. Pozneje se ta predzakonska poznanstva in prijateljstva razvijejo v zakonska, v tako imenovana občestva.

Pa še eno področje je, kjer pripravnik na zakon ne bi smela biti manj navzoča kot sicer — če sta seveda kristjana — v župniji. Župnijsko življenje s svojimi mašami, srečanji, romanji; župnijski sveti, kjer je dobro, da se sliši tudi njun glas; posvetovanja, misijoni, duhovne obnove in podobno.

To je naravno krščansko okolje, ki lahko samo dobro deluje na mlada kristjana, čeprav bosta morda pri tem naletela tudi na kakšno opravljanje ali obrekovanje. Pa se ne dajta zbegati! S svojo odprtostjo pokažita, da niko-

TORZO KRIČANJA

Pred tabo vse peroti obledé,
kot da bi dolgo bežale v dežju,
vse róke pred teboj se spremené,
moje kot žalostne vrbe so tu.

Že tvoja sapa v ozke žile gre,
konec je zrelosti ajde, medu,
pogledi mrzli mi povsod sledé,
daj mi že enkrat poljubecek miru!

France Balantič

mur ničesar ne kratita, pač pa da
želita biti vsem človeško in krščansko blizu in deliti z njimi veselje in skrbi vernega občestva. Potem bo tudi vajina cerkvena poroka skupni župnijski praznik in skupno veselje. Pozneje se bo sta v župnijskem občestvu čutila toliko bolj sprejeta kot zakonca. To je zelo važno za vajino versko življenje in za srečanje z njim vajinih bodočih otrok.

Vsi bi se torej morali vaditi v lepih medsebojnih človeških odnosih, kot pravi odlomek pesmi Milene Merlak Fantazija medsebojnih odnosov:

Vsako ljudstvo, vsak posameznik
naj se vadi v fantaziji ljubezni,
v najbolj človeški fantaziji
medsebojnih telesno-duhovnih
dotikov,
pazi naj na žerjavico
v sosednjih in lastnih ognjiščih,
da bo lahko srce v vseh telesih
mirno utripalo.

Vital Vider

v družini

Petrčkova detinska leta (1-6)

Stric Tomaž je nadaljeval z vzgojnimi navodili.

„Pred očmi moramo imeti dejstvo, da vsaj na začetku otrok še ne obvlada govornice. Bilo bi preuranjeno, da bi hoteli otroku vse povedati. Otrok je pa zelo sprejemljiv za govornico kretenj in obrazno mimiko. Poizkusi so pokazali, da lahko živalim pove-
mo najbolj neprijetne stvari, toda v prijaznem tonu, pa se nam bodo ljubko približale. Prav tako jim moremo praviti najbolj ljubeznive stvari, toda če govorimo v rezkem tonu, bodo bežale od nas. Ni važno, kaj govorimo; za žival je odločilno, kako ji govorimo. Isto je z otroki. Tudi otroci razumejo bolj govornico načina, kretnje in mimike. V pretnjo dvignjen prst, resen obraz, trda in odločna beseda otroku mnogo bolj jasno povedo, kaj odrasli zahteva, kot še toliko besedičenja.“

Modro in dosledno

„Prot mnogemu govorjenju govori tudi dejstvo, da otrok jezika še ne obvlada. Še manj primerno pa je, če bi kdo hotel otroku

navajati razloge in dokaze, da mora storiti tako, kakor mu ukazujemo, in ne drugače. Otrok v dobi tako imenovane 'ukazovane pokorščine' pričakuje samo jasnih ukazov in doslednega in odločnega zahtevanja.“

„Draga mlada starša, tukaj je poprišče, kjer se moreta vzgojno med seboj posvetovati. Ne mnogo zahtevati, tisto pa, kar zahtevamo, zahtevajmo dosledno in odločno. Ni večje vzgojne napake od te, da eden od staršev nekaj zahteva, drugi pa pokaže, da ti stega nima za tako važno, ali če celo otroku pravi, da ukazanega ni treba izvršiti. Starša se morata med seboj čisto natančno domeniti, kaj mora otrok storiti in tisto oba enako odločno in dosledno zahtevati od otroka. Če pride kak nepredviden položaj,

naj ukazuje samo eden, drugi naj ukazano podpre.“

„Npravna negotovost in s tem često nenravnost otroka ima svoj začetek prav v prvih letih življenja, ko je bil otrok sicer pripravljn izvršiti vsak ukaz in si pri tem tudi ustvariti delovno navado, pa sta mu spodbijala starša notranjo gotovost s tem, da nista zahtevala enakega izvrševanja. V tistih družinah, kjer romajo otroci od enega do drugega, in od vsakega slišijo kaj drugega, se otroci npravno kvarijo. Vzrok za npravno razrvanost moramo najprej iskati v pomanjkljivi družinski vzgoji, kjer otrok vidi pri odraslih, da delajo vsak po svoji volji, ne pa po obče veljavnih predpisih.“

Med dobrim in hudim

„Mi kot kristjani imamo veliko prednost, da vemo, kaj je dobro in kaj slabo, kaj je prav in kaj ni. Dobro in pravšno bomo odločno zahtevali, od slabega in nepravšnega pa bomo otroka dosledno odvajali. Za dobra dejanja bomo otroka dosledno hvalili in v določenih primerih celo nagradili, za slaba dejanja ga bomo pokarali in kaznovali (mu za trenutek odvzeli ljubeznivost in naklonjenost). Na tak način se oblikuje otroku vest: zapoved ali prepoved da otroku vedeti, kaj naj stori ali opusti, pohvala ali graja mu pa po dejanju potrdi, da je storil prav ali napak.“

„Zelo nevarno je, če otroka vz-

gajajo ljudje različnih svetovnih nazorov. Skoraj gotovo bo npravno nevzgojen, če ne že tudi pokvarjen (ne mislimo na šesto božjo zapoved!). Pokvarjen zato, ker so mu omajali ali uničili zaupanje v absolutno vrednost in gotovost npravnih zakonov.“

„To tudi kaže, da sodi mati brezpogojno k svojim otrokom. Čim manjši so otroci, tem večjo npravno škodo imajo, če gredo skozi toliko različnih rok. Če se mati pritoži nad svojim sedemnajstletnim otrokom, da je tak in tak, in zraven doda, da ga je vedno lepo vzgajala, jo je treba vprašati: Ali ste bili vi edina ali vsaj glavna vzgojiteljica svojega otroka v detinski dobi? Če ste bili, ste ga vi vzgajali, če pa niste bili, ga v teh odločilnih letih ni nihče vzgajal.“

Se enega

Marjanco so z ene strani pretresle tako odločne in trde izjave strica Tomaža, z druge strani pa se je veselila, da sta z Blažem sklenila, da se bo popolnoma posvetila vzgoji otrok. Tudi Blaž si je mislil svoje. Če mora biti Marjanca pri otrokih, bi bilo škoda, če ne bi dobila čimprej še drugega otroka.

Kakor da bi stric Tomaž bral misli mladih sorodnikov, je povzel: „Petrcček bo potreboval kmalu tovariša. Bratec ali sestrica na otroka vpliva kot novi izzivalec in mu pomaga, da bolj harmonično in uravnovešeno raste.“

Poslovali so se in si voščili lahko noč.

Marjanca je spotoma rekla možu: „Misliti morava na drugega otroka. To bo Petračku veliko pomagalo pri duševnem razvoju.“

„Ti boš pa imela zadosti razloga za delo z otroki in ne boš žalovala za službo,“ je odvrnil Blaž.

Ustvarjalna igra

Naša zakonca sta v začetku zakona sklenila, da bosta otroke predvsem vzgajala. Vzgoja pa pomeni predvsem duhovno rast in duševni razvoj. Treba je vse tako razporediti, da bo imel otrok čim več izzivalcev za duševno življenje. Te pa otrok dobi pri igri.

Značilna lastnost, po kateri se človek najbolj razlikuje od živali, je ustvarjalno delovanje. Zdi se, da v človeku globoko tiči božja zapoved: „Podvrzita si zemljo in ji gospodujta“ (1 Mojz 1, 26). Odrasli dela, otrok pa se igra. Igra je ustvarjalno delo, ki človeka najboljše pripravlja na poklicno delo.

Otroku je treba od vsega začetka preskrbeti gradbeni material, kot so kocke iz lesa ali kamna, pesek, glina, lopata in kanglica, deklicam še košček blaga in punčko, dečkom medvedka. Že izdelane igrače bodo služile za dopolnilo, nikdar pa ne bodo nadomestile gradiva, ki spodbuja k ustvarjalnosti.

Gradivo za igro, otrokov gon po udejstvovanju in njegova domišljija so si v stalni napetosti.

Gradivo otroka izziva k delovanju, domišljija kroji nove oblike in gon po udejstvovanju sili otroka k „delu—igri“.

Otrok mora imeti na voljo zaboj s peskom ali glino in vodo. Jasno je, da se bo pri tem umazal. Važno je tudi, da ima na voljo prostor na vrtu; kjer bo tekal, skakal in plezal.

Kmečkih otrok ne smemo takoj siliti h koristnemu delu. Koristno delo ima že čisto določen potek in ne pusti domišljiji zadostnega prostora. Otrok pa mora ne toliko izoblikovati mišice in obrtne veščine, pač pa domišljijo in ustvarjalnost.

Verska vzgoja

Vera ali religija je vsota osebnih odnosov do Boga.

Otrok mora najprej doživeti božjo pričujočnost. Na osnovi božjega bivanja si bo mogel izoblikovati svoj odnos do Boga.

Otrok spozna Boga iz življenja staršev. Posebno molitev je za to nujno potrebna. Starši in druge osebe v družini se v molitvi obračajo k Bogu. Bog je oseba, s katero govorijo, jo častijo, se ji zahvaljujejo, priznavajo njegovo vzvišenost in mogočnost ter se k njej zatekajo v svojih potrebah.

Važno je, da je molitev pristna. Otrok mora čutiti, da oče in mati govorita z Bogom, četudi ga ne vidita. Bog postane tako del družine, sestavni del življenja, brez katerega ni mogoče ne biti, ne

delati. Molitev je čas, ko se družina izrecno obrača k Bogu, čeprav ga čuti vedno navzočega. Otroku v dobi, ko neprestanu izkuša nekaj novega, ni težko „priznati“ Boga. Tudi predstavlja si ga more po svoje.

Pri pridobivanju delovnih navad starši lahko otroku tu podajo najbolj preprost razlog za obveznost ukazov: „Bog hoče tako!“ Tako za obveznostjo ukaza od strani „s prijateljstvom odlikovane osebe“ stoji še avtoriteta Boga. S tem pa tudi vedna pričujočnost božja, ki otroka spremlja na vseh njegovih potih.

„Krščansko okolje“

Poleg molitve in sklicevanja na božjo avtoriteto je treba misliti tudi na splošno okolje družine. „Krščansko okolje“ pomeni vero v božjo pričujočnost in vsenavzočnost, prepričanje o božji previdnosti, ki vse vodi, zavest božjega otroštva in neizmerno zaupanje v Boga. Na ta način postane Bog nevidni, toda resnični član družine, ki se ga vsi veselijo in se čutijo ob njem zavarovane.

Prav zavarovanost je pa tudi ena izmed osnovnih otrokovih zahtev. Otroku se čuti bitno ogroženega. Zavaruje ga materina in očetova ljubezen. Toda otrok vidi, da se oče in mati v molitvi obračata k nekemu še močnejšemu in vsemogočnemu, to je k Bogu. Tako otrok občuti tudi Boga, ki ga varuje, ščiti in brani.

Prav zato je Bog poleg staršev

življenjska osnova otrokove zavarovanosti.

Nebogljenost in življenjsko ogroženost občuti otrok posebno takrat, ko je še majhen. Zato govorijo verski vzgojitelji o optimalni dobi verske vzgoje prav v prvih letih življenja. Če Bog ni prišel v otroka v predšolski dobi, je kaj težko, da bi ga pozneje vnesli v njegovo dušo. Zato je tudi verouk otrok, ki niso bili v predšolski dobi uvedeni v versko življenje, tako neučinkovit.

Izkustvo ljubezni

Ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega je merilo krščanstva. Tudi za otroka, ki komaj začenja svoje življenje.

Nadvse važno je, da otrok v družini izkusi čimveč oblik ljubezni. Pravimo „izkusi“ in ne da „se nauči“, kaj je ljubezen. Izkušnja prevzame vse človeško bitje, znanje pa zadeva samo spoznanje.

O ljubezni do Boga smo že govorili pri molitvi.

Ljubezen do bližnjega ima četrto obliko: ljubezen očeta—moža do matere—žene in obratno, ljubezen staršev do otroka, ljubezen vseh, staršev in otrok do sosedov in sorodnikov ter ljubezen bratov in sester med seboj. Družina je visoka šola teh oblik ljubezni.

Otrok najprej vidi, izkusi in je priča ljubezni očeta do matere in matere do očeta. Čim bolj se oče in mati med seboj rada imata, se spoštujeta, si izkazujeta vse

vrste pozornosti, si pomagata, se podpirata itd., tem popolnejšo izkušnjo ljubezni, zgolj človeške ljubezni si more pridobiti otrok. To je izredna izkušnja, ki more otroku pri ocenjevanju človeške ljubezni vedno služiti za merilo.

Oče in mati ljubita otroka. Starša tvorita delovno enoto. Skupno nastopata pred otrokom, skupno zahtevata od otroka, skupno hvalita in grajata. Oče in mati sta eno. To čima daje moč, v otroku pa zbuja občudovanje in obenem življenjsko gotovost.

Otrok vidi vse, sliši vse in čuti vse. Točno ve, kakšen je odnos družine do sosedov in sorodnikov. Prava krščanska družina bo vse spoštovala in ljubila. Tako otrok izkusi ljubezen do bližnjega, do tistega, ki zunaj družine z nami skupaj živi.

Ko dobi otrok brate in sestre, nastane čisto nov položaj: prej je poznal samo odnos mati—otrok ali kvečjemu oče—otrok, sedaj pa nastane še izkušnja otrok—otrok, brat—brat, brat—sestra, sestra—sestra. To je za oblikovanje ljubezni „med enakimi“ izredno važno. Tu se krešejo koristi, tu se oblikujejo volje in tu se kaže ljubezen v vsej svoji resničnosti. Vzemimo primer: ena pomaranča in trije otroci, ki bi jo radi imeli. Kdo jo bo dobil? Koliko „izkusi“ otrok v takem položaju! Predvsem, da mora upoštevati ostala dva, da imata ostala dva iste pravice, da se mora odpovedati. In v odpovedi je ljubezen.

Iz tega tudi vidimo, da je za resnično krščansko vzgojo treba vsaj treh, če ne že več otrok. Samo na tak način pride otrok do izkustva, kaj je ljubezen med enakimi.

Kriza pri dveh in pol letih

Ko je otrok star dve in pol leti, je dosegel troje zrelostnih znakov: postal je precej neodvisen od matere, močno se mu je razvila domišljija in zmožen si je že postaviti cilj svoje dejavnosti. Posebno odkritje, da more sam nekaj hoteti in tisto tudi doseči, ga prevzame z vzhičenostjo. Zato je navadno tako, da otrok presliši ukaz pokorščine in ostane pri svoji zamisli. Namesto da bi takoj storil, kar mu je mamica ukazala, vztraja pri svoji „zamisli“ in „ne uboga“. Tudi dejanj, ki jih je do sedaj vršil iz navade, ne dela več.

Zaradi vedno bujnejše domišljije si predstavlja nevarnosti: nemiren in plašljiv je pri spanju, boji se biti sam v temni sobi, noče se kopati v veliki kadi itd. Tudi v čustvenem življenju more čimeti težave npr. z bratcem ali sestrico, ki ju ima za tekmece pri materini ljubezni; zato zahteva popolno telesno bližino matere, ljubimkanje in podobno.

Otroci, ki ne kažejo takih znakov, bodo pozneje zelo nepodjetni in pasivni ali pa bodo silno vzdražljivi. **Mogoče so tudi bolni** in niso zmožni, da bi se upirali. Tako pomanjkanje upornosti ka-

kor tudi prevelika upornost (za-
stoj dihanja, penjenje) so zname-
nja anormalnosti. Zato je treba
iti z otrokom k zdravniku.

Malj upornik

Pri upiranju pri dveh in pol
letih uporabljamo tako imenovani
„monologni trik“ ali samogovorno
zvijačo. Nič ne silimo v otroka,
pač pa mirno pripovedujemo, kaj
pričakujemo od njega. Otrok se
bo počasi duševno „prestavil“ in
storil to, kar je vedno delal in kar
tudi sedaj od njega zahtevamo.
Otrok npr. noče pustiti igre in
iti h kosilu. Mati lahko takole
govori: „Petrček je vedno pobral
kocke in jih zložil v kot. Potem
si je umil roke, slekel hlače in
šel v kuhinjo. Tam je že vse pri-
pravljeno za kosilo.“

Do „upora“ pride takrat, ko
otroka nenadoma prekinemo pri
njegovem delu. Postavil si je cilj,
navedel sredstva in je ves zatop-
ljen v svoje „delo“. Ni še zmožen,
da bi se takoj odtrgal od svojih
načrtov in storil kaj drugega.
Samogovorna zvijača ga usmeri
v tok dogodkov, ki jih ima mati
za ustrezne.

Samogovorne zvijače pa ni mo-
goče uporabljati v primeru ne-
varnosti. Tedaj je treba otroka z
nežno silo potegniti iz nevarnega
položaja, četudi pri tem kriči in
se otepa z nogami in rokami.

Druga kriza

Druga kritična doba je ob kon-
cu „zlatega obdobja“ pri šestih

letih. Otrok si je v petih letih
pridobil celo vrsto delovnih na-
vad, kot so vztrajnost, rutina
vsakdanjih opravil, zavzetost, ko-
ristnost po svojih močeh, zanes-
ljivost. Toda sedaj je kar naen-
krat vsega tega konec. Otrok je
negotov, samovoljen, ne vzdrži
pri nobeni stvari, menja igro, je
vzdražljiv, se z vsemi prepira itd.
Treba je vedeti, da je to kriza
razvoja in rasti, in imeti z otro-
kom veliko potrpežljivost in mu
kazati svojo naklonjenost.

(Krščanski zakon)

Avstralski kardinal Knox — umrl

V Rimu je umrl avstralski kar-
dinal James Robert Knox (69), do
leta 1973 nadškof v Melbournu, od
tedaj pa do 1981 prefekt Kongrega-
cije za zakramente in bogoslužje v
Rimu. Po njegovi smrti šteje kardi-
nalski zbor 134 članov, a 22 jih več
ne more voliti papeža, ker so presegl-
li 80 let starosti.

Hong-Kong

Katoliški nadškof Kantona (Ki-
tajska) Dominic Tang, ki živi v iz-
gnanstvu v Hongkongu, upa, da se
bo kmalu lahko vrnil v svojo škofi-
jo. V intervjuju za neki časopis je
izjavil, da bo vedno ostal zvest pa-
pežu, čeprav se zaradi tega ne bi
mogel vrniti v domovino. Zaradi te
svoje zvestobe je moral prebiti kar
22 let v kitajskih ječah in delovnih
taboriščih.

Oče Dammijahn

Wilhelm Hünermann

Poslednji vihar

Damijan de Veuster se je razgledoval po pokopališču v Kalavau. V petnajstih letih svojega delovanja je tu pokopal že nekaj tisoč gobavcev. Tu je bil grob ubogega Lazarja, ki ga je nekoč pobral iz neizrekljive bede, pa grob zvestega služabnika Belega Kormorana, na nasprotni strani je ležal mali Kitajec Bepo, poleg nje pa strežnik Anakalea, ki se je toliko mučil s konfiteorjem.

„Spite v miru, otroci moji,“ je želel duhovnik. „Kmalu pridem za vami.“ Vas mrtvih je bila veliko večja od vasi živih.

Gobavi grobar Toma je prišel s svojo lopato, da bi dečku Karolu iz sirotišnice izkopal jamo.

„Toma!“ je zaklical misijonar. „Veš, kaj si je fant nazadnje želel? Ko sem mislil, da je že mrtev, je še enkrat odprl oči in zaprosil: ‚Ti, makua, Lui naj mi ob grobu še enkrat zaigra na lajno. Prav gotovo bom slišal!‘ Nato mu je nasmeh na ustnicah zamrl. Jutri bo Lui po vseh molitvah še enkrat zaigral na lajno pesem o lastovkah, ki letijo v nebo!“

Grobar je nekaj zamrmral in si z dlanjo obrisal oči.

„Tudi meni lahko kmalu pripravíš zadnjo posteljo, Toma,“ je nadaljeval duhovnik. „Veš kje?“

„Gotovo pod velikim križem, makua Kamijano!“ je predlagal Toma.

„Ne, Toma, glej, tam onstran pod pandanusovim drevesom me boš pokopal. Tam sem počival prvo noč, tam hočem spati tudi poslednjo!“

„Prej boš ti mene pokopal, makua Kamijano,“ je starec stresel z glavo.

„Ne, ne! To pot sem jaz na vrsti. Kmalu bo delopust! Mislim, da sem ga nekoliko zaslužil!“ Nato je pater sedel na klop pod pandanusom in se globoko zamislil.

Da, misijonar na Molokaju je zaslužil delopust. Žetev dobro kaže. Drugi naj dalje žanjejo, če jih Bog kliče. A dokler bo dihal, bo ostal na tem otoku. Pred dvema letoma so mu zdravniki svetovali, naj se vrne v domovino, češ da mu bo severni zrak bolj prijal in morda celo vrnil zdravje. Skoraj je verjel, da ga močna, zdrava zemlja v domovini ozdravi. Nato pa se je streznil:

„Oče je doma pri svojih otrocih! Ne morem jih zapustiti!“ ni mu

prišlo več na misel, da bi se vrnil na Flamsko.

A pozdrav mu bo domovina vendar še prinesla. Njegov stari prijatelj je sklenil priti k njemu, da mu bo stregel. Misijonarju se je obraz razvedril, ko je potegnil iz žepa pismo in bral že četrtrič:

„Jožef! Dragi dečko!

Se še spominjaš Brainea le Comtea? Mladiča si ga vedno imenoval, ti zakoreninjeni Flamec! Se še spominjaš valonskega fantiča, ki si mu nekoč z ravnilom sprašil hlače? Veš, kaj je postalo iz njega? Misijonar je pri rdečeokožcih na Divjem zahodu. V skalnatih soteskah Origona, če veš, kje tičijo.

O, tukaj je zelo romantično! Pomisli, pred kratkim je bilo nekaj rdečeokožcev tako jeznih name, da so me hoteli speči na ražnju. Tedaj sem ravnodušno potegnil iz žepa svojo veliko žepno uro in prijazno rekel: „Spoštovani gospodje, podarim vam svojo žepno uro, če boste res tako dobri in me boste mučili!“ — Tedaj so bratci osupnili, vnovič sklicali vojno posvetovanje in mi kmalu javili novo odločitev: Ne marajo mi narediti veselja, če res tako težko čakam na mučeniški venec. Nato so me škodoželjno pogledali in izginili v grmovje. Jaz pa sem razočaranje mirno in vdano prenesel.

Sedaj pa dovolj tega čenčanja, čeprav je resnično!

Ljubi prijatelj, zvedel sem za tvojo usodo. Božja roka te je hudo udarila. Bog te mora imeti zelo

rad. A vem tudi, da si sam. Zato sem se odločil, da pridem k tebi in s teboj delim usodo. Uredi stvar s svojim škofom, da da dovoljenje. Odgovora ne bom več čakal. Prišel bom. Maja bom pri tebi. Vem še cel kup zanimivih indijanskih prigod, predvsem pa ti hočem prinesiti košček domovine, čeprav sem Valonec.

Sprejmi prisrčne pozdrave od tvoje

Lamberta Conradyja

P. s. Ker nisem redovnik, lahko precej neovirano potujem po svetu. Moj škof je že dovolil, da pridem k tebi.“

Pater Damijan je zganil pismo in se nasmehnil. Da, to je še vedno temperamentni, ljubi Valonec iz s' Gravenbrackela. Iz vsake vrste diha navihanost, in vendar je v njih celo srce.

Damijan je dolgo na tihem upal, da pride na Havaj njegov rodni brat, pater Pamfilij. A potrebovali so ga doma za voditelja novicev. Nečaki so pa vsj postali kmetje.

„Lep delopust bom imel!“ si je rekel duhovnik. Obrnilo se je vse na dobro. Celo zagrizeni puritanci, ki so bili spočetka povsem nedostopni, so ga vzljubili. Na otoku ni bilo več nikogar, ki mu ne bi bil naklonjen.

Damijan se je zdrznil iz svojih misli. Nenadoma se je stemnilo. Nebo je postalo žveplenorumenno. Ptiči so preplašeno prhutali.

Nekaj otrok je v sirotišnici začelo od strahu kričati. Grobar Toma je zasadi lopato v zemljo in

se prestrašen opotekal s pokopališča. Blisk je svetlo razparal nebo. Treskalo je, kot bi hotelo razparati ves otok. Kakšen vihar! Pater se je utrujeno oklenil železne ograje na pokopališču in se s težavo pribijal naprej.

„Moj Bog! Moji otroci! Moji otroci!“ je stokal. Tu in tam se je podrlo drevo. Orkan je zgrabil koč, jo dvignil in jo s truščem zrušil.

„O Bog, hočeš uničiti moje delo?“ je stokal duhovnik.

Predirljivi kriki so postajali vedno močnejši. Morje je grmelo, se togotilo in dvigalo penaste valove, visoke kot gora.

Pater se je kakor velikan upiral vetru. Končno se je privlekel do sirotišnice. Vihar je zaloputnil vrata. Z nadčloveško močjo jih je gobavi misijonar odprl. Hvala Bogu! Bil je pri svojih. Vsi so se preplašeno stisnili k očetu. Vihar je treskal in butal ob stene. Nekaj oken se je žvenketaje razsulo. Od strehe je ropotaje zletelo nekaj odtrganih škarnic. A hiša je vzdržala.

Naenkrat pa so zaslišali strašen tresk.

„Cerkveni stolp!“ so zakričali otroci. „Zvonik se podira!“ Ko je pater videl, kako se je stolp hreščeče prevrnil in je zvon z presunljivim zvenkom treščil na zemljo, so mu solze zalile oči.

Naglo, kakor je orkan prišel, je spet onemel. Poslednji bliski so s svetlim plamenom švignili nad zemljo. Grom se je oddaljil. Nato pa

je bilo tiho kakor na pokopališču. Na nebu so se razvlekli oblaki in sonce je obsijalo razvaline.

Damijan je šel ven, da bi poiskal mrtve in ranjene in pregledal škodo, ki jo je povzročil orkan. Ranjenih je bilo malo, umrl pa je le eden.

„O Bog, bil si milostljiv svojim otrokom!“ je molil pater. Seveda je bilo zrušenih veliko koč, zvonik razbit in streha močno poškodovana.

Ob pogledu na razdejanje je pater omahnil, a se je z poslednjimi močmi spet zbral. Upognjena ramena so se zravnila, v vnetih očeh je zagorel nov ogenj. Roke so se skrčile v pest. Nato je rekel:

„Otroci, začeli bomo znova! Koče bomo spet kmalu postavili. Našemu Gospodu pa sezidajmo novo hišo! Jutri zavihtimo sekire!“

Duhovnik je odpodil od praga pokoj, ki si ga je želel.

Za misijonarja na Molokaju ni delopusta.

Damijan de Veuster je delal kakor v vročici. Od jutra do večera so njegove roke vihtele sekire, dleto in kladivo.

„Ko bo Bog spet imel novo hišo, lahko umrem!“ je dejal, ko so ga silili k počitku.

„Morate si prizanašati!“ ga je opominjal zdravnik.

„Ko bom ležal v grobu, si bom lahko tisoč let prizanašal,“ se je smejal in zamahnil s sekiro.

Celo ponoči si pater Damijan ni privoščil počitka. V nočeh, ko ni bilo dela in ni mogel zaspati, je

ure in ure preklečal in molil brevir. Zjutraj pa je spet pomagal postavljati novo cerkev.

Nekega dne pa se je na Molo-kaju prikazal Lambert Conrady. Damijana je našel sredi dela. Misijonar ni utegnil priti prijatelju naproti v pristanišče.

Zdaj mu je ponujal orodje.

„Ravno prav prihajaš, prijatelj!“ je vzkliknil. „Kar zavihaj si ro-kave in na delo!“

Ko je Conrady zagledal Damija-na, mu je na obrazu zamrl smeh-ljaj.

„Jožef!“ je ginjen dejal. Nekaj časa je Lambert gledal v zabuhli spačeni, brazgotinasti obraz, nato pa se je obrnil proč in se razjokal.

„Da, da, tako se spet vidimo, dragi tovariš!“ je rekel pater Da-mijan tiho. Smehljaje je dostavil:

„Na delo, slišiš! Na Molokaju je čas dragocen. Vsaka sekunda je diamant.“

„No, pa začnimo!“ je zaklical Conrady. „Žebelj, ki ga zadenem, bo šel skoz in skoz.“

„Če ga boš zadel,“ se je norčeval Damijan.

(Konec prihodnjič)

NOVA KNJIGA

„Boj za slovensko šolstvo na Primorskem“

Pod tem naslovom je v Buenos Airesu izšla nova knjiga, ki jo je napisal prof. Alojzij Geržinič in izdala Slovenska kulturna akcija (206 strani s kazalom in zemljevidom).

Delo prikazuje razmere in dogodke v času Zavezniške vojaške uprave v odgovarjajočih conah Julijske krajine in Svobodnega tržaškega ozemlja in razgrinja predvsem prizadevanja dr. Srečka Barage, katerega spomenu je izdanje tudi posvečeno.

Avtor knjige, ki je pri vpostavitvi in ohranjanju svobodnega slovenskega šolstva na Primorskem tudi sam odločilno sodeloval že za časa nemške okupacije (gl. njegovo delo „Pouk v materinščini — da ali ne?“ Založba Sij, Buenos Aires 1972), je

znal na podlagi Baragove arhivske zapuščine in lastnih spominov od-streti vpogled v tiste velike dogodke, ki so se odigrali tik po vojni na slovenskem obrobju, pa so zato za mnoge ostali nepoznani. Čeprav zavzemajo velik del besedila uradna poročila in vloge, knjiga ni suhoparna zgodovina, marveč je napeto branje, ki zajema toliko bolj prav zaradi dokumentacije, večinoma nujno osebno prizadete. Prizadevanje za slovensko šolo je tedaj daleč prese-galo zgolj administrativno delo. Bilo je pravi boj, saj v njem ni šlo le za osebni prestiž zaradi službenih uspehov, marveč za zagotovitev slovenskega obstoja na tem področju, pri čemer je bilo na kocki osebno

življenje nastopajočih. Baraga sam je bil deležen smrtne obsodbe v Ljubljani.

Knjiga jasno razkrije, v kakšnih razmerah se je moral voditi tisti boj za pravo slovensko šolo. Fašizem je že prej z brutalnimi sredstvi uničil vsak izraz slovenske kulture na Primorskem in je svoje uničevalno delo dopolnil z zakonodajo, ki je tudi legalno preprečevala vsako slovensko kulturno formiranje. Zavezniška vojaška uprava se je hotela ravnati po mednarodnopravnih pravilih za vojaško zasedbo in je načelno vodila upravo po krajevnih zakonih, ki obstoja slovenskega elementa sploh niso priznali. Obenem je imela pri sebi italijanske svetovavce in sodelavce, kateri so povečini s prekanjenostjo in včasih s podlostjo povsod zavirali ostvarjanje slovenskih načrtov. Ob vseh teh težavah pa se je bilo treba otepati še vsiljevanja komunističnih emisarjev, kateri so brez izbiranja sredstev preprečevali vsako slovensko dejavnost, tudi vzgojno, ki ni hotela biti njim poslušna. Tako se je na Primorskem nadaljeval živ boj, ki je bil v jugoslovanski Sloveniji končan maja 1945, med slovensko narodno zavednostjo in mednarodno revolucionarno ideologijo. Komunistična akcija je premamila mnogo prej iskrenih rodoljubov, da so se dali vpreči v njen voz in odložili čisto narodno zavest. Drugi so se uklonili komunističnemu strahovanju in izgubili srčnost, ki je je res bilo treba v veliki meri. Zaradi komunističnega nastopanja so pri zaveznikih slovenske težnje izgu-

bile naklonjenost, ljudstvo pa je padlo v suženjsko odvisnost od komunistične partije.

V takih razmerah se je vodil junaki boj svobodnih šolnikov na Primorskem za slovensko kulturo in za duše otrok in mladostnikov. Njihova odprtost resnici in pogum za akcijo je lahko zgled današnjim rodovom. S trezno glavo so presojali stvarnost in z vročim srcem so se vrgli v metež, čeprav so bili v povsem neenakem položaju.

Piscu in založnici smo dolžni hvaležnost za ta potrebni prispevek k slovenskemu zgodovinopisju, pa tudi za opomin k ovedenju tistim, ki so načelno za sožitje s komunizmom ali se v praksi ravnaajo, kot bi imeli porezane peruti. Vsem pa bo branje v prid in užitek.

B. F.

MARJETICA

Imel, marjetica, sem deklico,
prinesla vsako jutro je poljub
in me z bogato rjavimi lasmi
zapredla v žarke sanjanih obljub.

In vsak večer, ko sem napil se sonca
in je oči zasul mi cvetni prah,
po prstih je odšla od mojih trav
in lepi dan odnesla na rokah.

Imel, marjetica, sem deklico,
sedaj imam le beli tvoj sijaj,
pri meni ti boš vse noči in dneve,
opojni mir bo pal na najin kraj.

France Balantič

med nami v Argentini

Župnik Gregor Mali je odšel

V torek 26. julija ob dveh popoldne je v 83. let življenja umrl po dolgotrajni bolezni na domu svojega brata Lojzeta v buenos-aireskem predmestju Ramos Mejía duhovnik ljubljanske nadškofije Gregor Mali, pred umikom iz Slovenije maja 1945 župnik v Ajdovcu, potem dušni pastir protikomunističnih beguncev v begunskih taboriščih v Avstriji in od prihoda v Argentino slovenski izseljenski dušni pastir in dolgoletni sodelavec naše revije.

Ker je bila v času njegove smrti ta številka DŽ že v tisku, bomo objavili spominski članek o njem v prihodnji številki naše revije. Naj počiva v miru!

Alojzijeva proslava

V nedeljo, 26. junija, so slovenske ljudske šole v Velikem Buenos Airesu proslavile mladinskega zavetnika sv. Alojzija. Ob 16. uri je bila v cerkvi Marije Pomagaj sv. maša za žive in umrle katehete. Msgr. Orehar je v

pridigi predstavil lik sv. Alojzija kot vzornika tudi za našo mladino sedanjega časa.

Po maši so se učenci s svojimi starši in učiteljstvom poklonili padlim junakom pred spomenikom. Spominsko besedo je povedala Zdenka Janova. Nato je bila v dvorani Slovenske hiše uprizoritev pravljicne igre Mirka Kunčiča v priredbi prof. Božidarja Bajuka „Gorjančev Pavlek“. Igro so skrbno pripravili učenci Baragove šole iz Slovenske vasi v režiji voditeljice njihove šole Zdenke Janove. Šolski referent ZS Franc Vitrih se je vsem toplo zahvalil.

Občni zbor Mutuala Sloga

3. redni letni občni zbor Mutuala Sloga je bil 26. junija v Slovenski hiši. Po poročilih predsednika dr. Angela Kalina, blagajnika cont. Andreja Kovačiča in nadzornika Janeza Amona so bile volitve. Novi odbor sestavljajo: dr. Angel Kalin, Avgust Jeločnik, cont. Andrej Kovačič, Marjan Pograjc, Rudolf Gričar, Stane Mehlé, Andrej Filipič, Janez Amon,

dr. Anton Šimenc, Franc Hrovat, Anton Kastelic, Emil Keržič, Ivan Makovec in upravnik Marjan Loboda.

Tucumán

Obisk delegata msgr. Antona Oreharja. Med nami je bil v koloniji ETA od 18. do 22. julija. Vsak večer smo imeli kratko duhovno obnovo v stanovanjskih prostorih s sv. mašo in pridigo, posebej enkrat za otroke. V torek 19. julija zvečer pa smo romali v cerkev „Čudodelne svetinje“, kjer smo opravili posvetitev Marijinemu brezmadežnemu Srcu. Tekom bivanja je obiskal družine v koloniji, en dan pa je šel obiskat župnika Janez Malenšek v Choromoro in nekaj kilometrov naprej še v 60 km oddaljenem Trancasu družini Muhič in Urbanč. Ti zadnji bodo imeli letos spet v svoji sredi novomašnika g. Francija, ki bo posvečen 20. novembra t. l. Ljudje so bili obiska veseli, še posebej, ker nekaj časa zaradi bolezni in sprememb duhovnikov nimajo slovenske maše.

Med svojim bivanjem v Tucumánu je msgr. Orehar obiskal tudi novega tucumanskega nadškofa msgr. dr. H. Bozzolija, s katerim se poznata že iz Buenos Airesa.

V to skupino redno prihajajo naši slovenski časopisi tedensko in mesečno. Prav tako imajo otroci svojo slovensko šolo, katero vodi ga. Jožejka Žakelj. Rojaki so vsi zaposleni v podjetju ETA bratov Oblakov, od katerih sta bila dva tudi ta čas na obisku, in redno dajo na razpolago prostore za mašo, šolo in prireditve.

Rosario

Ustoličenje brezjanske Marije in posvetitev Marijinemu brezmadežnemu Srcu. Ko se je msgr. Anton Orehar vračal iz obiska v Tucumánu, se je 22. julija ustavil v Rosario, kjer smo ga čakali. V soboto je obiskal nekaj bolnikov in družin. V nedeljo ob 12 smo imeli slovesnost blagoslova in ustoličenja brezjanske podobe Marije Pomagaj v cerkvi Consolata, kjer imamo redno sv. mašo. Zbralo se nas je okrog 100 Slovencev, deloma onih iz l. 1928, ostali po letu 1948, ter otroci iz mešanih zakonov, ki radi pridejo k našim prireditvam in romanjem. Prvotno smo dobili obljubo, da nas za to priliko obišče krajevni nadškof msgr. Jorge López, pa je moral zaradi gripe ostati doma. Vso slovesnost je vodil msgr. Orehar ob somaševanju p. Casermana, ki se je mudil v Rosario zaradi smrti brata Jožeta, ter g. Andreja Zarnika iz reda Consolata, ki je pred časom bil nekaj let v tej župniji in se zelo posvetil pastirstvu med Slovenci v Rosario in okolici, sedaj se je pa mudil na svojem obisku iz Venezuele, kjer deluje že nekaj mesecev. Vso slovesnost smo opravili med sv. mašo, med katero smo imeli lepo ljudsko petje, deloma v slovenskem, deloma v argentinskem jeziku, v katerem je tudi pridigal p. Ramón, ki vodi župnijsko šolo, prav tako je vse pozdravil g. Zarnik. Po maši pa smo slovesno prenesli Marijino podobo in jo postavili na mesto, kjer bo stalno ostala. K slovesnosti so prišle tudi slovenske šolske sestre iz bližnjega San Lorenza. Po

Novice IZ SLOVENIJE

Baragov dan za slovensko metropolijo

Letošnji Baragov dan bo v nedeljo 28. avgusta v cerkvi Svete Trojice (uršulinska cerkev) v Ljubljani. Povabljeni so vsi slovenski škofje. Cerkev Svete Trojice so izbrali zato, ker je Baraga ob svojih obiskih v domovini 1837 in 1854 vedno maševal tudi v tej cerkvi.

V prvem delu bo slovesno bogoslužje s homilijo nadškofa šuštarja, v drugem, glasbenem delu, bo na orgle igral prof. Primož Ramovš svojo kompozicijo „Simfonični portret“ v Baragov spomin, nato pa bo zbor

sv. maši je bilo skupno kosilo za vse navzoče, kjer smo ob pozdravih in razgovorih preživeli lepe ure. Vso slovesnost je pripravil slovenski pastoralni svet, kjer pridno sodelujejo gg. Vidmar, Jeriha in Sirk ter brat Matevž Štirn, ki živi v enem od tamošnjih samostanov, ki se posveča duhovnim vajam vaju. Msgr. Orehar je pozdravil domačega nadškofa, ki se mu je opravičil, da ne more priti na slovesnost zaradi bolezni, in ga naprosil, naj v njegovem imenu vse opravi.

„Anton Förster“ pod vodstvom prof. Jožeta Trošta izvajal pevski spored.

Slovenska škofovska konferenca

Na redni seji v Ljubljani o slovenski škofje 20. junija razglasili ustanovitev slovenske pokrajinske škofovske konference v okviru jugoslovanske škofovske konference. Za njenega prvega predsednika so izvolili ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija šuštarja, za podpredsednika pa mariborskega škofa dr. Franca Krambergerja, tajnik in zapisnikar bo ljubljanski pomožni škof Jožef Kvas.

Posvetitev pomožnega škofa msgr. Jožeta Kvasa

Posvetitev novega pomožnega ljubljanskega škofa msgr. Jožeta Kvasa se je slovesno izvršila v nedeljo 12. junija v ljubljanski stolnici. Posvečevalec je bil apostolski pronuncij Cecchini, sopsvečevalca pa metropolit Suštar in pomožni škof dr. Stanislav Lenič. Navzoči so bili vsi slovenski škofje, blizu 200 duhovnikov in polna cerkev vernikov. Med mašo je pel stolniški zbor Mozartovo *Missa brevis* s sodelovanjem orkestra.

Medškofijski asistent za pastorcijo študentov

Na plenarnem posvetovanju voditeljev študentskih skupin iz vseh 3 slovenskih škofij so za novega medškofijskega asistenta izvolili duhovnika ljubljanske nadškofije Janeza Grila, ki je pravkar dovršil doktorat iz pastoralne sociologije v Rimu. Nadškof Šuštar ga je v soglasju z vsemi slov. škofi 30. 5. 83 imenoval za dobo 3 let.

Nadškof se je zahvalil dosedanjemu asistentu dr. Rudiju Konciliji za njegovo 12-letno delo med študenti, pri urejanju Biltena in pri organizaciji vsakoletnih študijskih dni za študente in izobražence v novembru.

Blagoslovitev temeljnega kamna za novo cerkev v Dravljah

5. junija je nadškof Šuštar s slovesnim obredom blagoslovil temeljni kamen nove cerkve, ki jo gradijo ob stari cerkvi sv. Roka v Dravljah pri Ljubljani. Načrte za cerkev je izdelal ing. arh. Marko Mušič.

Umrli duhovniki

P. Miroslav Mirko Godina OFM Conv

27. maja 1983 je umrl v ZDA in bil 1. junija pokopan v Mount Saint Francis p. Miroslav Mirko Godina. — Pokojni je bil rojen 1901 v Slopah v slovenski Istri. V minoritski red je vstopil 1912, študiral v Innsbrucku in Rimu in bil posvečen 1924. Deloval je kot katehet v Zagrebu, v Ptujju in Dornavi in kaplan v Ptujju, kot tajnik

in asistent jugoslovanske province, kot gvardijan v ptujskem samostanu, med vojno pri sv. Mihaelu na Barju pri Ljubljani. 1945 je odšel v begunstvo, se izselil v ZDA in s soredovniki iz Slovenije in Hrvaške tam ustanovil provincialno kustodijo. Pred 3 leti je težko zbolel.

Med obema vojnama si je zelo prizadeval, da bi bila ponovno oživljena slovenska provinca, ki je bila uničena z jožefinskimi reformami. Tudi v Ameriki ni miroval. Dosegel je, da so slovenski minoriti na gen. kapitlju v Assisiju 1972 dobili samostojno provinco. Z njegovimi prihranki in darovi dobrotnikov je mogla provinca kupiti v Ljubljani v Mostah hišo, ki je sedaj provincialat in dijaško semenišče.

P. Otmar Vostner OFM

28. maja je v Mariboru umrl p. Otmar Vostner. Rojen je bil 1908 v Sodni vasi, žup. Sv. Ema, in bil kot frančiškan posvečen 1935 v Ljubljani. Imel je kljub šibkemu zdravju nad 60 misijonov in nešteto duhovnih vaj. Deloval je na Brezjah, v šiški, po vojni pa v samostanu na Kostanjevici v Novi Gorici in v Mariboru v župniji sv. Marije. Pred 2 letoma je neozdravljivo zbolel.

Leopold Lončarič

1. junija 1983 je po daljšem in hudem trpljenju na Spodnjem Brniku, župnija Cerklje na Gorenjskem umrl tamkajšnji dušni pastir Leopold Lončarič, star 64 let. Rodil se je 1918 v vasi Krhiše, župnija Zetale, še mlad stopil v kapucinski red in bil

Malo za šalo, malo zares

„Kaj te pa tako skrbi?“ vpraša prijatelj prijatelja.

„Ženi moram kupiti za god dobro vino, pa premišljuje, katero mi je najbolj všeč.“

Ona: „Le zakaj si kar naprej izmišljaš toliko izgovorov?“

On: „Ker me kar naprej toliko sprašuješ.“

Zakonski preprij.

„Dala sem ti najlepša leta svojega življenja.“

„Moja pa vzela.“

Pijanec ustavi mimoidočega: „Koliko bušk imam na čelu?“

„Štiri.“

„No, še dva kandelabra, pa bom doma.“

„Tako rad imam čebulo, a kaj, ko ni mogoče vonja po njej z ničemer popraviti.“

„O, se da! S česnom.“

1944 v Benetkah posvečen. Po vojni se je vrnil v domovino in bil pridigar in katehet po kapucinskih samostanih v škofiji Loki, Krškem, Ljubljani, Ptuj in Mariboru. 1953 je prestopil v kler ljubljanske škofije. Najprej je upravljal župnijo Dragatuš, nato župnijo Krka in 1980 prišel na Brnik. Poleg duhovniškega dela je rad opravljal različna obrtniška dela. Lani je obolel za rakom na črevesju.

Sodnik je vprašal žensko o njeni starosti.

Ta se je z odgovorom obotavljala.

„Pohitite,“ jo je spodbudil sodnik, „vsako minuto bo slabše.“

Medved je vstopil v umobolnico in vprašal vratarja, če je prav prišel.

Vratar mu je odgovoril: „Če ste pri pravi, niste prišli prav, če pa niste pri pravi, ste prišli prav.“

„Rad bi se poročil s tabo, draga! Vendar, ali znaš kuhati?“

„Jaz bi se tudi rada poročila s tabo, dragi! Vendar, ali znaš pomivati?“

Mehanik pregleduje star avto, potem pa reče lastniku: „Veste kaj: ko bi bil vaš avto konj, bi ga morali ustreliti.“

Ančka Micki o Urški: „Kar naprej se gleda v zrcalo. To je že prava nečimrnost.“

„Nečimrnost? Pogum. Pogum.“

Jakec je prinesel mami za god lep šopek. Rekel ji je: „Danes moram praznovati! Tudi posode ne smeš pomivati, saj lahko počaka do jutri.“

Dvanajstletna Irena se je vrnila iz frizerskega salona z novo frizuro.

„Moj Bog, kakšna pa si,“ se prestraši mama, ko jo zagleda. „Takšna si kot sirkova metla.“

„Metla?“ se začudi moderna deklica. „Kaj pa je to metla?“

KJE JE KAJ

UVODNIK	Prebrana beseda naj postane življenje! (Anica Šemrov)	513
NAŠA 50-LETNICA	Čestitki „Svobodne Slovenije“ in „Zveze slov. mater in žena“ ob zlatem jubileju DŽ .. Tombolska prireditve ob 50-letnici naše revije	514 516
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Sprava v svetem letu (Ljubljanski škofijski pastoralni svet)	518
	Namen Apostolstva molitve za september ..	519
	Janez Pavel II. drugič na Poljskem	544
	Galileo Galilei — izkušnja in svarilo	548
IZ SLOVENSKE CERKVE	Ogroženost moralnih vrednot v Sloveniji (Po „Družini“)	522
	Kratka zgodovina in sedanje stanje mariborske škofije (Po knjigi „Tvoja in moja Cerkev“)	550
	Novice iz Slovenije	573
NAŠA VPRAŠANJA	Dostojanstvo človekove osebe („Prenova 6“) ..	521
	Sin človekov (Alojz Rebula)	524
	Izobrazba in vera (Vinko Brumen)	527
	Utrdimo svojo povezanost v dobroti in pripravljenosti, da pomagamo drug drugemu (nadškof Šuštar v Rožmanovem zavetišču) ..	531
	Prešeren in Slomšek (Mirko Mahnič)	535
	„Ne odtuji se!“ (Andrej Kobal)	540
	Med nami v Argentini	571
BALANTIČEVE PESMI	Zadnje sonce, Moje delo 520, Svetlobi bolečin sem darovan 534, Tožba neplodnega, Žvenket črepinj 543, Torzo kričanja 559, Marjetica	570
IZ NAŠE ZGODOVINE	Kulturno življenje Slovencev v poznem srednjem veku (Po Inzkovi Zgod. Slovencev) ..	554
ZA MLADINO	Skriti Bog (Franc Sodja)	556
	Odprtost para (Vital Vider)	558
V DRUŽINI	Petrčkova detinska leta („Krščanski zakon“) ..	560
ROMAN	Oče Damijan (Wilhelm Hünermann)	566
NOVA KNJIGA	„Boj za slovensko šolstvo na Primorskem“ (B. F.)	569
HUMOR	Malo za šalo, malo zares	575

Uvoženo iz Slovenije

Premnogi naši voditelji so bili čudežni otroci: že ko so imeli pet let, se znali toliko ekonomije kot danes.

— — —
Ne merite v glave! Dovolj je bilo streljanja v prazno!

— — —
Večja je svoboda šepetanja kot govora.

— — —
Tečeta nam med in mleko, vendar spet po novih cenah.

— — —
Javni nasadi so sestavljeni iz gredic, zasebni vrtovi pa obsegajo parke, gozdove in ribnike.

— — —
Naša obala je vsa v trobojnicah: modro morje, bele vile (hišice) in rdeči tovariši.

— — —
Nesposobni imajo sposobnost, da onesposobijo sposobne.

— — —
Leta v Jugoslaviji so ali deževna ali sušna, vsa so pa zgodovinska.

— — —
Bogatenje je zelo slab pojav, pa zelo lepa resničnost.

— — —
Mama doma sedi, oče gre v Nemčijo. Otroci govorijo dva jezika: maternega in faternega.

— — —
Ne dolžite okvire očal za ozke poglede!

— — —
Izbiral je med srpom in kladivom in izbral mikrofona.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorej (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor. Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina. Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.313.507.

Tiska Vilko s. r. l., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires.
ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.
Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131 A Treeview Dr, Toronto M8W 4C4, Canada.
TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, 34170 Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina za l. 1983: Sa 200.
DENARNA NAKAZILA NA NA.
SLOV: Antonio Orehar, Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires Argentina.

Zunanja in notranja oprema: Stane Snoj.

„NE VSE ZA
VSAKDANJI KRUH,
ČLOVEK JE TELO
in DUH.
SAJ ŠE GORA
in DREVO
RASTE V ZEMLJO
in NEBO“

DR. ALOJZ GRADNIK

La Vida Espiritual